

FOR NASJONAL FRIHET OG SOSIAL RETTFERDIGHET

Budstikken går:

Vær med i stormønstringen på Østre Toten 9. og 10. august

«8. Mai» kommer ut i Kristiansund N. — Postadresse boks 41. — Kontor: Nedre Enggate 20 II. — Abonnementspris kr. 16,— pr. år, løssalgpris 40 ørt. — Annonsepris kr. 0.32 pr. m/m. — Fåes i kioskene hver lørdag.

Nr. 25.

Fredag 4. juli.

6. årg.

Andresens Bank går til aksjon mot familien Hamsun

Sier opp et lån som ble opptatt for å etterkomme Plyndringsdirektoratets krav - og banken vil selge familiens aksjer i Gyldendals Forlag

Er det direktør Grieg og Johan H. Andresen som vil sikre seg disse verdier i devaluerte kroner?

Etter hva vi har brakt i erfaring har Andresens Bank, Oslo sagt opp sitt lån til familien Hamsun på kr. 200.000. Lånet var kommet i stand med pant i Hamsuns aksjer i Gyldendals Norske Forlag, et forlag Knut Hamsun selv tok initiativet til i sin tid.

En har grunn til å tro at bak denne transaksjon står direktør i Gyldendals Forlag Harald Grieg og formannen i Andresens Banks styre, tobakksfabrikant Johan H. Andresen.

Ifølge et brev av 23. juni til advokat Sigrud Stray, familien Hamsuns juridiske rådgiver i Arendal, skal banken ha gitt beskjedd om at: — «Hvis ikke lånet er innfridd innen lørdag 28. juni 1952, blir aksjene solgt samme dag».

Det er jo klart at et lån så stort som dette, opptatt mot pant i aktier er vanskelig å få anbrakt i finansinstitutter — med de gjeldende fluktasjonsjoner på pengemarkedet og inflasjonstrusselen som tiltar.

Familien Hamsun skal ha gjort de mest fortvilte forsøk på å få anbrakt lånet andre steder, men den «gode nasjonale norske ånd» gjør seg gjeldende overalt — og har på mange måter søkt å vanskeliggjøre situasjonen.

Hele aksjonen mot familien Hamsun får en noe merkelig bakgrunn, når en har kjennskap til at Gyldendals Forlag i regnskapsåret 1951 hadde et disponibelt overskudd på ca. 1½ million kroner. Forlaget arbeider altså godt og aksjene står over par. En kan da spørre: Er det derfor at Harald Grieg vil sikre seg Hamsuns verdier og det til stor underkurs? Og er det et avtalt spill mellom Harald Grieg og Johan H. Andresen, at de vil sikre seg disse verdier i devaluerte kroner, som ikke tilsvarende aksjenes nåværende kurs?

Vi synes at denne historien har krav på offentlighet, idet vi er sikre på at alle rettenkende mennesker i dette land finner den atskillig «skitten». Staten med Erstatningsdirektoratet som utøver, satte tomme-skruen på Knut Hamsun og hans familie, og alt måtte stilles som pant for å kunne etterkomme Plyndringsdirektoratets krav. I dag — ved hjelp av kreditor søkes skjendelsen fullbyrdet.

Men det skal det norske folk være oppmerksom på, at det er slike menn som i dag spiller hovedrollen i hovedstadens og landets økonomiske og kulturelle liv.

En ny liten amerikansk «jekk-opptabelett»
Ola!

Håper at Sverige vil gripe inn ved en russisk invasjon av Nord-Norge

Washington: privat til 8. Mai.

ansvarlige kretser i den amerikanske hovedstad vil man ikke uttale seg om en artikkel i et amerikansk tidsskrift forleden, der det het at Nord-Norge er et militært mareritt og at det ikke vil holde russerne noen vanskeligheter å besette Finnmark. Det bemerkes bare ganske kort at dette syn ikke er i overensstemmelse med det man har på offisielt hold i Washington.

På annet hold får Deres korrespondent opplyst at man i USA anser det for å være usannsynlig at man i Moskva gjør seg noen som helst forhåpninger om å kunne besette og holde Finnmark under en eventuell stormaktskonflikt. Terrenget i Finnmark vil ikke egne seg til forsvarskrig for russerne, som vil få uendelig lange og utsatte tilførselslinjer sammenliknet med de alliertes. Hvis russerne skulle finne på å gjøre invasjon i Nord-Norge har de heller ikke noen som helst grunn til å håpe at svenskene vil holde seg passive. Det er grenser for svenskenes ønske om nøytralitet og disse grenser rykker nærmere og nærmere for hver dag som går.

Feltmarskalk von Paulus lærer ved militærakademiet i Moskva
Opptre i russisk uniform

Frankfurt: privat til 8. Mai.

En av Hitlers store strateger, feltmarskalk Friedrich von Paulus, som ble belønnet av det tyske rikets fører med de høyeste militære utmerkelser, men ble tatt tilfange ved Stalingrad, opptre i dag i den røde armées uniform og arbeider som lærer ved militærakademiet i Moskva. Han er sett i den russiske hovedstad av tyske krigsfanger.

Lær av ham

Portugal har en diktator. Han heter dr. Salazar og er en sky og tilbakeholden mann. De såkalte demokrater vil gjerne finne noe å kritisere hos ham, men det skal være vanskelig, for han regjerer slik at det har vært ham mulig å forvandle Portugal fra å være et fallitbo til å bli et av verdens sterkeste land i økonomisk henseende. Han forklarer det slik:

Da jeg drog til Lissabon for å overta regjeringen, besluttet jeg meg til å følge det samme prinsipp som mor hadde fulgt hjemme i vår landsby aldri å bruke mer enn det var tjent.

Vi adresserer hans ord til våre egne finanseksperter. De kunne sikkert ha noe å lære av denne diktator.

Eisenhower

Twister mellom nasjoner burde avgjøres ved rettsprøvelser. Det var første gang i historien at en stat hadde rettet en slik oppfordring til alle andre stater
dr. juris Herman Harris Aall svarer dosent Noack

En tysk dosent, dr. Noack, har skrevet en «rapport» som er trykt i «8. Mai» den 6. juni i år, og inneholder en rekke usannheter om meg. — (Den tvinger meg til ennå en gang å henvende meg til Stortinget med opplysninger i anledningen). Hr. Noack er nettopp blitt dømt i Würzburg for usannheter mot redaktør Pechel til en klemkelig mulkt, og han ville neppe slippe lettere fra sine usannheter om meg, men jeg kan ikke nå avse tid til prosess mot ham og ser meg derfor nødt til å meddele et kort overblikk over kjensgjerninger som beviser, at han ikke har talt sant og forklarer hans motiver for usannheten.

På viktige punkter kan det være tilstrekkelig å henvise til tidligere utredninger av Winter-Hjelm og meg, således om min henvendelse i Krigsministeriet i Berlin 28. 3. 1940 med inntrengende advarsel mot den felle, Vestmaktene hadde laget for å lokke Tyskland til å okkupere Norge. Videre å henvise til Churchill den 11. 4. 1940 — altså 14 dager etter — selv erklærte, at Vestmaktene hadde lokket Tyskland til å okkupere Norge, og høstet Underhusets jubel til det. Kopi av min skrivelse til Krigsministeriet ble fremlagt i retten i min sak, men fortiet av domstolen. Jeg henviser videre til min oppfordring den 24. 4. 1940 til Quisling om å tre tilbake som fører av partiet NS, som etter sin titel jo var et program om samling, men hans navn var ikke noe samlingsmerke. Vi måtte finne et symbol for hele det norske folk, bestemt av vårt Storting og en tillitsmann som Johan Mellbye eller noen han formidlet. — Quisling ga sin til-

Quisling noe slikt, må han avvises fra stillingen». —

I 1942 avleverte jeg til ham selv mitt partimerke med henvisning til min motsetning til den politikk som førtes, og sluttet å betale medlemskontingent. Etter en rekke påkrav betalte jeg en gang en mulig tidligere glemt kontingent — jeg var medlem fra 1933. — Jeg har aldri vært Quislings folkerettslige rådgiver, som Noack dikter opp, eller ikke meddelt Noack Quislings planer, som han heller ikke hadde betroet meg. Begge deler er oppspinn av Noack. Han søkte meg våren 1940 uten min foranledning, virket lite tillitvekkende på meg, mest som en spion. Jeg innskrenket meg derfor til å uttale noen forbeholdne refleksjoner om situasjonens mulige utvikling og lyttet til hans selvbevissige tale. — Han var i hovedpunktet så fjern fra de oppgaver som opptok meg, og så bestemt av opportunitetsformål fra de norske krefter han lånte kunnskap fra, at jeg fant samtale med ham ufruktbar.

Min stilling til Quisling var ærbødig anerkjennelse av en stor og edel personlighet med høye idealer, men vi avvek så sterkt fra hinannen i spørsmålet om de politiske linjer for våre mål, at det ikke kom til noe politisk samarbeid mellom oss. Som militært utdannet og med virksomhet deretter i mange år, var Quislings innstilling bestemt av dette syn på problemet. Mitt formål var innledet med Stortingets adresser av 5. 3. 1890 og 16. 6. 1897 til alle stater om å oppgjøre tvist ved rettsprøve, ikke ved maktprøve. Det førte bl. a. til et ier-

Nye trekk i U. S. A.s utenrikspolitikk

Nye trekk i U. S. A.s utenrikspolitikk

Trygve Lie, prototypen for alle verdens opportunist.

Den arabisk-asiatiske blokk gir seg ikke i Tunis-spørsmålet

New York: privat til 8. Mai.

Den arabisk-asiatiske blokk, som teller 13 stater, har fremsatt krav om at FN's hovedforsamling innkalles til et ekstraordinært møte snarest mulig for å ta stilling til tvisten mellom Frankrike og Tunis.

Blokkens syn har etterhvert vunnet sympati i stadig videre kretser i verden. Kravet blir nå tilstillet samtlige 60 medlemsstater og hvis minst 31 av dem erklærer seg enig, vil en ekstraordinær samling bli innkalt. — Blokken er sikker på at minst 25 land vil svare ja, og håper at det skal lykkes å samle ytterligere fem stemmer. Skulle dette mislykkes vil man i all fall ha forberedt stemningen for saken når hovedforsamlingen trer sammen til sitt ordinære møte i midten av oktober.

Man går ut fra med sikkerhet at blokken vil bli støttet av USA og de fleste land på den vestlige halvkule.

!!

Den amerikanske humorist Mark Twain sa engang: Det er 869 forskjellige måter å lyve på, men det er bare en av dem som er forbudt i de ti bud. Det er den som kalles å bære falsk vitnesbyrd mot sin neste.

Og så forunderlig det enn er, så er det nettopp denne måte Londonregjeringen og dens medløpere fant for å kunne komme NS-folkene tillivs.

Det skal opprettes en spesiell utenriksskommisjon Vil den søke kontakt med de antikommunistiske mennesker i Vest-Europa?

Disse er i dag satt utenfor av de som av opportunistiske grunner støttet de allierte — men som i sitt hjerte var kommunister

Washington: privat til 8. Mai.

Helt nye trekk i USA's utenrikspolitikk kan ventes etterat en underkomite i Representantenes Hus har anbefalt at det opprettes en spesiell utenriksskommisjon på 12 mann som skal få til oppgave å utarbeide de «store» retningslinjer for landets utenrikspolitiske kurs. Den nye utenriksskommisjon skal bestå av seks medlemmer av Kongressen og seks privatpersoner. Det siste er en interessant utvikling, som amerikanerne lover seg meget av. Det uttales uttrykkelig i kongresskretser at man vil dra nytte av de beste hjerner innen den private sektoren til fordel for landets utenrikspolitikk.

SELV OM DET ENNA ER FOR TIDLIG å si noe om de nye trekkene, mener man på vel orientert hold i Washington at den nye komite — så snart den er endelig godkjent av kongressen — vil gi seg i kast med studiet av alle antikommunistiske krefter i verden, og da først og fremst i Vest-Europa og Skandinavia. En fremstående republikaner har ymtet om at det i Vest-Europa finnes hundretusener av mennesker som på grunn av sin anti-kommunistiske holdning ble drevet inn i samarbeide med Tyskland, mens dette land befant seg i opposisjon til USA. Disse mennesker holdes i dag i mange tilfeller utenfor enhver innflytelse i sine hjemland av dem som under den annen verdenskrig etterhvert gikk over til de vest-allierte og befant seg blant seirherrene ved krigens slutt. Mange av disse valgte å støtte de allierte av opportunistiske grunner, ofte fordi de i sitt hjerte var kommunister. Derved er USA i dag kommet i den paradoksale situasjon at det ikke har noen kontakt med de mest positive elementer i Vest-Europa

har heller ikke noen som helst grunn til å håpe at svenskene vil holde seg passive. Det er grenser for svenskens ønske om nøytraltet og disse grenser rykker nærmere og nærmere for hver dag som går.

Hvordan blir den nye tyske arme

Bonn: privat til 8. Mai.

Diskusjonen om den nye tyske arme er i full gang i Vest-Tyskland. Man drøfter den tyske soldats nye stilling og holdning overfor staten og offentligheten. Det vesttyske byrå Euro-press, som har gode forbindelser i retningsberetning:

Hva er det igjen av pliktfølelse, ofervilje, mot, tapperhet, ære og fedrelandskjærlighet? Hvordan er det med kameratskap under sult og elendighet i fangeleirene? Alt dette er sørgelig ned-vurdert og må bygges opp på en eller annen måte. Når tyskerne igjen får sine soldater, får de en arme uten patos, uten store ord. Men denne arme uten patos må aldri bli en arme uten moral. Den unge generasjon stiller seg temmelig skeptisk overfor gamle slagord. De «oppbeukte» ord må fylles med nytt innhold. Men dette innholdet må ikke formes av de yrkesmilitære. Innholdet må finnes på politisk basis. Før

etter sin titel jo var et program om samling, men hans navn var ikke noe samlingsmerke. Vi måtte finne et symbol for hele det norske folk, bestemt av vårt Storting og en tillitsmann som Johan Mellbye eller noen han formidlet. — Quisling ga sin tilslutning tilkjennet, og jeg arbeidet for gjaves lenge på å foranledige møte mellom ham og stortingsmenn, særlig Ameln. — I en privat forening, hvor direktør Fermann og jeg var medlemmer, har Fermann to gange opptegnet i dagbok, at jeg ved 2 leiligheter har erklært: «Vi må ikke på noe punkt avvike fra norsk lov. Vil

Eisenhower

mangler sex appeal, sier de amerikanske kvinnelige velgere. Han er ikke den første mann som må sanne, at det er lettere å gjøre inntrykk på en kvinne i uniform enn i sivilt antrekk. En amerikansk politiker kan apokalyptisk ikke opptre i uniform, og i stedet for helten fra den annen verdenskrig nr. 2 og den almektige sjef for Atlanthæren trer nå fram for velgerne en pen, hyggelig men apokalyptisk spennende halvskallet professortype. Og kvinnene sier nå, at han mangler sex appeal. Ja, det er også de som sier at han har ikke mer sex appeal enn senator Taft! Og det skal det etter sigende ikke så meget til. — Så blir spørsmålet: Kan man i USA av 1952 nå til Det hvite hus uten sex appeal?

«Oks svenofsu rba næmure te tet tøn le, nå må det hete at staten er soldatens skole. Soldaten må aldri være noe annen enn en bø-ger i uniform. Hans rettigheter og plikter må ikke bygge på en militær organisasjons særlove, men på borgerlig ansvar. Mannen i gaten må ikke bli en foraktet sivilist og mannen i kasernen en representant for en sær-stand, heter det i beretningen.

Også enkeltindivider vil kunne avgi vitneutsagn om konsentrasjonsleirene Fangene fra Bjørkelangen må sende komiteen sine vitneutsagn

New York: privat til 8. Mai.

FN's Økonomiske og Sociale Råd nedsatte som kjent for lengere tid siden en spesiell komite som skal undersøke slave- og tvangsarbeidet rundt om i verden. I de siste dager av juni har komiteen avhørt representanter for ti ikke-offisielle organisasjoner om saken, først og fremst folk fra øst-europiske land. Sekretariatet holder på å utarbeide en liste over ytterligere organisasjoner som skal kunne avgi vitneutsagn senere. Komiteens formann, inderen Sir Ramaswami Mudalliar, opplyser uttrykkelig at også enkeltpersoner vil få adgang til å avgi vitneutsagn om konsentrasjonsleire. Man ønsker så fyldige og eksakte opplysninger som mulig.

KOMITEEN HAR ALLEREDE fastslått at det i dag er minst 11 millioner mennesker i landene bak jern-teppet som lever som slavearbeidere i tvangsarbeids- og konsentrasjonsleire. De land hvor dette system er gjennomført er Sovjet-Unionen, Bulgaria, Tsjekkoslovakia, Ungarn, Polen og Romania.

DEN AMERIKANSKE FAGFOR-ENINGSLEDER ALBERT K. HERLING, som har arbeidet lenge med problemene, sier at russernes påstand om at tvangsarbeidet har en oppdragende virkning må karakteriseres som tøvt. De som sendes til konsentrasjonsleirene er personer som har en annen politisk oppfatning enn makthaverne. Kommunistene forener det nyttige med det behagelige idet

de kommunistiske lands økonomi er helt avhengig av slavearbeidere. — Tortur, hunger og arbeidsmessig overbelastning kan aldri virke aapdragende, sier Herling.

HVORFOR SKAL BARE land bak det såkalte jern-teppe trekkes fram. Tvangsarbeidsleire og åndelig terror er det i Norge og andre «demokratiske» land også.

Vi går ut fra at denne spesielle komite for høve til å søke vitneutsagn også blant nordmenn som har sittet eller sitter i den norske konsentrasjonsleir Bjørkelangen — netop fordi de har en annen politisk oppfatning enn dagens makthavere i Norge i dag.

deretter i mange år, var Quislings innstilling bestemt av dette syn på problemet. Mitt formål var innledet med Stortingets adresser av 5. 3. 1899 og 16. 6. 1897 til alle stater om å oppgjøre tvist ved rettsprøve, ikke ved maktprøve. Det førte bl. a. til at jeg gikk over fra teologisk til juridisk studium etter min innstilling til livets oppgaver. Det var første gang i historien at en stat hadde rettet en sådan oppfordring til alle andre stater. Den vakte betydelig oppmerksomhet. Den foranlediget Alfred Nobel til å betros Norges Storting å forvalte hans fredspris, og zar Nikolaus til — etter

— Fortsettes side 4 —

Molotov tok initiativet til den tysk-sovjet-russiske allianse

Tyskland var til å begynne med meget skjeptisk

Da krigen brøt ut - overveiet Spania om å slutte seg til aksen

Roma: privat til 8. Mai.

Hemmellige dokumenter fra det italienske utenriksdepartement om tiden like før utbruddet av den annen verdenskrig, er offentliggjort av den italienske regjering.

Det fremgår av disse dokumenter at det var Sovjet-Unionen, nærmere bestemt statsminister Molotov, som i 1939 tok initiativet til den politiske allianse mellom Tyskland og Sovjet som ble proklamert noen få dager før den annen verdenskrig. Molotovs hensikt var å ytmuge Münchenpolitikkerne i Frankrike og England. — Tyskland stilte seg til å begynne med skeptisk overfor de russiske tilnærmelser, da man i Berlin var bange for at en tysk-russisk allianse ville få skjebnesvangre følger for forholdet til Japan.

Av stor interesse er Spanias holdning like før verdenskrigens utbrudd. Det viser seg at Spania dengang for alvor overveiet å slutte seg til aksen Berlin-Roma og at det var krigens utbrudd som forhindret at denne tilslutning ble satt i verk. I denne forbindelse har det som kjent tidligere vært opplyst at England øvet et sterkt påtrykk på Madrid for å få spanierne til å forholde seg nøytrale og at Churchill under krigen gikk så langt at han lovet Spania Gibraltar som lønn for Spanias velvilje. Tyskerne og italienerne var ikke særlig interessert i å trekke Spania inn i aksen. Admiral Canaris skrev i en rapport i midten av juli 1939 at den innenrikspolitiske stilling i Spania var ugunstig, og at en ny borgerkrig ikke var utelukket. I tilfelle av krig ville Spania være mer til byrder enn til hjelp for aksemaktene på grunn av Spanias strategiske beliggenhet. Men Tyskland skaffet seg «støttepunkter» for sin marine i Santander, Vigo, Cadiz, Barcelona og Marokko.

Molotov førte seg fram i en samtale med Hess før han kom fram med forslaget om en tysk-russisk allianse.

!!

Den foreløbige prislov, som Thagaard og hans londonkolleger utarbeidet, ble begrunnet med at man ventet krigshandlinger i Norge ved tyskerne kapitulasjon og at loven bare skulle være foreløbig.

Nå ble det ingen krigshandlinger — muligens til stor skuffelse for de plutselig oppdukkende helter. Men loven ble der allikevel og skal nå omformes i overensstemmelse med det diktatur, som allerede er på trappene.

Alt dette burde overbevise de naive, såkalte «borgerlige» politikere om at de ble snytt opp i stry av langt klokere hoder me dlange mål. «Felles-programmet» skulle vel ha lært selv de mest blåøyede, at det ikke fører noen bro over fra marxistene til oss andre. Men kamouflagen har narret så mange av dem, at de burde ta konsekvensen og trekke seg tilbake fra aktiv politikk og la mere klartseende og fryktløse kvinner og menn rykke inn i sitt sted. Nå kan de så meget lettere gjøre det, som de har sørget for å ha en god statspensjon å falle tilbake på!

Husk kontingenten

Redaktør
Arvid B. Arntzen
Utgitt av Interessentskapet 8. Mai

Det store folkebedrag.

Det er vel ikke noe som det svindles mere med enn begrepet demokrati. Ordet brukes i tide og utide og kanskje mest av dem, som ennå forfølges av sin egen skygge i form av proletariats diktatur. Det var en gang, da de selvsamme herrer, som i dag med salvelse benytter trylleordet demokrati, fråstet i diktatursnakk og hisset massene opp til vold mot det klare flertallsstyre. De truet med å klynge opp på lyktepelene dem, som rådde — og rådde bra — med landets styre; de skrev ut lister over dem, som skulle tas først, og de forkyndte, at det var bedre at tusen andre skulle dø enn en av deres egne. Vi kjenner mentaliteten igjen fra 1945, da de med prestelig og biskopelig velsignelse øvet vold mot annerledes tenkende under påskudd av at de ville avverge de lange knivers natt.

I dag er disse mennesker så «demokratiske», at de knapt tåler å se en spansk tomat eller et tysk flagg — selvom de i egen nød tilslutt må finne seg i begge deler og takke til. Men med det Oksvikske flertall i Stortinget og et bevislig mindretall i folket turer de fram, som om de eiet hele landet og kunne bestemme over alles skjebne. Og måten de gjør det på har skapt både motløshet og livsangst hos dem, som mente at den personlige frihet og den enkeltes tiltakslust var den bærende grunnvold i folkets liv. Måten minner betenkelig om diktaturet, og den næringspolitiske ensrettethet, som nå skal avløse skjemaveldets kriseår, er da også i sitt vesen så diktatorisk, så frihetsberøvende diktatorisk, at det ærligste ville være å kalle den ved dens innerste vesens navn.

Det er diktatur, når de folkevalgte og den fra dem utgatte regjering skjuler for folket, for velgerne, hva de stiller med. Bak begrepet «statens sikkerhet» leker de med folkets skjebne fortsatt og på samme måte som i 1940, da de spilte fallitt og dro av landet. Og hva vet vi om det som skjer bak kulissene i dag og om dem som trekker i trådene? Grunnloven fortolker de etter eget behov i øyeblikket eller lar den dertil innrettede høyesterett strø sand på krenkelsene av den. Og når det er tale om et fritt og selvstendig Norge, sier de, at tiden har løpt fra loven og at vi må finne oss i å gå opp i en høyere enhet. Dette skjed utenat folket er spurt, og det skjer for å «redde demokratiet»!

Det er neppe mulig å kalle en forsamling som Stortinget, hvis medlemmer stemmer etter ordre utenfra, for en demokratisk forsamling, skrev en politisk forfatter forleden, og vi er enig. Hele den demagogiske statssosialisme uten prinsipper og planøkonomien uten fornuftsmessige hensyn viser dette, og det er forunderlig at den tenkende og vurderende arbeider av idag ikke forstår at dette bærer like lukt ut i diktaturet — det som var påskuddet for den annen verdenskrig. Vi er på vei til det marxistiske enevælde og faren øker ellers om opposisjonen blir mere og mere tannløs.

Når dette kan skje, er det ikke minst fordi de tidligere NS-folk i 1945 ble berøvet sin stemmerett, mens tyskarbeiderne med full beregning beholdt sin. Likevekten — for ikke å si det sikre flertall — ble det på denne måte slått benene unna, og det er et eneste stort folkebedrag, som historien i sin tid vil komme til å belyse som «Felle programms» eneste resultat.

Når det således er gått galt og når såvel den materielle som åndelige inflasjon skyller over landet, kan vi, som er satt utenfor i kraft av et maktspråk, være glad for at vi ikke har del i ansvaret. For det blir i lengden tungt å bære, hvis da noen overlever det Ragnarok, som demokratiet har fremkalt i sin hevn over annerledes tenkende.

Hva er kristendommen?

Av lærerinne Sofie Peersen

Når 16—17 åringer i dag kommer og spør: Hva er egentlig kristendom for noe, si oss det, for vi forstår det ikke! — da er det beklagelig og dypt beskjæmmende for alle som kaller oss vokane og kristne. Ungdommens opplæring og påvirkning, ethvert samfunns høyeste forpliktende oppgave, har lett for å ta sommerferie i opprørte tider. Vi har lett for å glemme at kristendomsundervisning er noe som lever inn i barnet fra tusen kanaler i samfunnet, alt fra dets første stund, og til det har nådd moden alder.

En ung mann som opplevde maldagene 1945 i Oslo fortalte om en episode som kom til å gjøre det sterkeste inntrykk: Han så under en arrestasjonscene på gaten en hysterisk jublende menneskemengde, og blant dem en frelsesoldat i uniform som ga sin fryd uttrykk i en særlig støyende latter, mens han svinget med armene og slo seg på knærne. Det fantes ikke antydning til medfølelse med dem som ble ført avsted til fengsel og som ingen visste hva ondt de hadde gjort.

Få år i forveien hadde det uhyrlige skjedd at en menneskegruppe i vårt land var blitt drevet fra landet, fra hjem og eksistensmuligheter, på det mest skånselsløse. Vi sto maktesløse og prøvde en protest, som fort druknet i larmen. Hvem av oss vil vel i dag gi seg til å diskutere hvem som gjorde størst synd, den unge frelsesoldaten som på bølgen av massebegeistring fulgte sin natur, eller oss som i aymektig kjensle av egen nød fulgte vår? Hvilket menneske som har fått et hørende øre og tankens gave vil i dag gi seg av med å domme, enn si fordømme sine medmennesker! — Ikke en av oss kan unnlate å tilhøre en gruppe som står i bitter strid mot en annen gruppe. Men vi kan spørre oss selv hva som vel må skje for menneskene innser det nytteløse i å tyne og ødelegge en bestemt gruppe for å kunne få has på en bestemt synd.

For den enkeltes liv vet vi at den enkeltes synd må erkjennes og bekjennes, for Gud og mennesker. Da er den kjent død og maktesløs, og blir som om den aldri hadde eksistert. Annerledes er det heller ikke i de store grupper. Og vi ser da også at enkelte menn, om bare ennå noen få, står fram og på folkets vegne erkjenner dets synd. Som bølgebrytere midt i det opprørte folkehav står de. Intet menneske ville ha styrke og kraft til noe slikt av seg selv.

Det er ikke noe lystelig å måtte erkjenne sin synd. Både enkeltmennesker og folk har kommet så i splid med seg selv at de har gått til grunne under prosessen. Men stort har de seiret, de som har våget dette spranget: Å kaste seg i Jesu armer, som en av våre i kampen fjerne sønner uttrykte det. Det er litt hver enkelt av oss kan utrette, i det store verdens drama som spilles i dag. Men om vi fornemmer vårt folks moralske kamp

den grønne gren og skvatrer: «Jeg har gjenreist meg! Jeg er frelet!» — Man finner en utvei til å kunne gjøre noe — til gagn både for seg selv og det gamle fellesskapet om det så

an vi være med og be oss alle frelet igjennom, — og vi kan hjelpe de lidende og være verge for de vergeløse.

Dikterpresten Hovden sier:

Eit ord, eit godt og velment ord kan lækja mein og skade, og sessa sorg ved gamanbord og gjera tårar glade. Med odden gjennom redde barm ein stakar gjeng og blader. Eit godord er ein englearm som hjartessåret groder.

Eit ord, eit litet nådens ord kan vekka liv av daude, og kalla fram or hjartejord Guds fagre roser røde. Guds ande tal i barnen min, so hemn og hat må røma, og kjærleik som ein bløme fin fullfagert måtte bløma.

Tiden roper på åndelige førere. I de kristnes samfunn trenges heldigvis ikke sådanne. Der er bare en fører, Kristus selv. Og hører vi vel etter, vil han nok vite å lede oss dit det er godt for oss å være. Det betyr ikke at vi ikke skal være villige til å samarbeide med andre kristne, eller å innordne oss i et fellesskap. Det blir kanskje et fellesskap med tollere og syndere til tider. Men en kan merke seg at de fineste kristne ofte nettopp henregner seg selv til denne kategori. Sett fra dette synspunkt vil livet også her på jorden kunne fortone seg som et himmerik, selv under de mest tragiske forhold. Tar vi imot Jesus Kristus selv, som frelser og forsoner, så vil også barna våre kunne fatte med sin tanke hva kristendommen er for noe.

Sofie Peersen.

Tall fra Tyskland

Som et apropos til det oppsøksvekkende valgresultatet i Italia kan det være av interesse å ta for seg noen opplysninger som den amerikanske høykommissæren i Vest-Tyskland, John McCloy, ga i en tale til studenter ved universitetet i Freiburg i januar i år.

I følge Morgenpostens referat fra talen opplyste McCloy at under en meningsmåling som amerikanerne hadde foretatt blant tyskerne, var spørsmålene blitt stilt slik: «Hvis det skulle oppstå et nytt parti i likhet med N.S.D.A.P. i Vest-Tyskland, og prøve å komme til makten, hvilken holdning ville De da inn ta til det?»

Svarene fordelte seg slik: 20 pst. svarte at de ville gjøre alt de kunne for å hindre det, 23 pst. ville ikke la seg affisere av det, 30 pst. ville ikke like å se det inntreffe, men ville ikke gjøre noe for å hindre det, 10 pst. ville gjerne oppleve at det inntreff, men ville ikke gjøre noe for det, og 3 pst. ville hilse en slik utvikling velkommen og gjøre alt for å støtte den. 14 pst. ga ikke uttrykk for noen oppfatning.

U-retten mot frontsykesøstrene som ikke glemmes

Den vil straffe seg i fremtiden

«8. MAI» slutter seg helt til nederstående som en Røde Kors-søster med spesialutdannelse skriver:

I Aftenposten for 9. august 1948 leste jeg følgende henvendelse fra Fangesambandet til det internasjonale Røde Kors's møte i Stockholm:

«... Vi forlanger at det etableres et generelt forbud mot tortur og mishandlinger hva som bekjent den nye konvensjon ikke etablerer. Red. anmerkning.) i en hver forstand i en hvilken som helst situasjon, overfor et hvilken som helst menneske, — og at enhver som forbyrter seg mot dette forbud blir å betrakte som krigsforbryter eller som forbryter mot menneskeheten.

Jeg er enig med Fangesambandet. Ikke bare i krig, men også i den såkalte fred som vi gjennomlever. Jeg er ikke så sikker på at Fangesambandet med full rett kan si: «Det er ingen som med større rett kan uttale seg om disse spørsmål».

Mange av oss som har gjennomlevet fredjubelens redaler må u-vilkårlig spørre hvordan slagordet: DET SKAL ALDRI SKJE IGJEN — er blitt praktisert.

I vrimmelen skal jeg i dag bare ta en liten episode som hendte mine varetakskamerater og undertegnede en dag vi ble sendt på tvangsarbeid av ulovlig type i Oslo. I Kabahuset (p. hj. av Stortinget og Roald Amundsens gt., hvis kjeller i okkupasjonstiden ble benyttet som lager for den tyske krigsmarine) ble vi beordret ned i et rum, som skulle gjøres rent. Der var en fæl stank. Noe myatisk søppel var feiet sammen i en krok. Lamper og hyller var oversprøytet med blod og «garnert» med hårtufser og hudfiller. Som sykepleierske har jeg jo vennet meg til litt av hvert. Men jeg tilstår at blodet stivnet i årene mine, — da det gikk opp for meg at vi varetaktsfanger på denne måte skulle tvinges til å rense ut restene av et menneske som hadde drept seg selv med en håndgranat.

Vi gjorde innvendinger mot å be-

nyttes til dette u-fysiske arbeid men vedkommende offiser (jeg har hans navn) insisterte brutalt på at vi skulle le lystre ordre. Det er med glede jeg kan legge til at den menige som overvåket arbeidet, — beklaget at han ikke hadde makt til å pare oss for denne motbydelige jobben. Jeg antar at en slik behandling av vergeløse kvinner ea åndelig tortur av ræste slag.

Mange sykepleiersker, som hadde vært med i Norges forsvarskamp 9. 4. til 10. 6. 1940 — deltok senere som frontsykesøstre og pleiet venn og fiende i overensstemmelse med Genferkonvensjonens bestemmelser og i overensstemmelse med vår barmhjertighetstrang. Da vi dro ut hørte vi intet fra våre overordnede eller fra ledelsen i Røde Kors at vår handling var straffbar, snarere tvertimot, selvagt.

For sykepleiersketjeneste i felt er vi blitt straffet med fengsel og vanærende behandling som den ovenfor beskrevne. For oss er spørsmålet nå: Hva skal vi gjøre hvis det blir krig igjen? Hvis vi tjenestegjør på den tapende parts side kan vi pånytt komme til å gjennomgå fengsling og mishandling. For en sykepleierske ved fronten lar det seg ikke gjøre å spørre de sårede som kommer inn: «Hvilken politisk oppfatning har De?»

Når Norges Røde Kors ikke motsatte seg vanæringen av frontsykesøstrene bidro denne institusjon, som skulle være upolitisk, til å forræde krigføringen og til å svike menneskehetens sanne interesser! Man la grunnstenen til den angst for fremtiden som i dag rir enkle, tenkende mennesker i vårt land som ikke kan narkotisere seg med kongresser, bankettaler, ordensvesen — og paradeintervjuer med sosisettdamer i avisene.

Dette svik mot sanitetstjenesten og barmhjertigheten kommer til å straffe seg forferdelig for menneskeheten. Forferdelig!

Røde kors søster med spesialutdannelse.

Også et 12 års-mirne

Gamle «Skilbladner» gikk lørdag 14 juni sommerens første tur med Stortinget og Regjer. gen som gje-ster. Båten gikk innom alle tre Mjøsbuene og ovasjonene var store. På amar var en stor menneskemengde møtt fram på bryggen, det var musikk og byens ordfører ønsket de cælebre reisende velkommen til byen. Stortinget kvitterte omgående — hater det i avisreferatene — ved å synge Hamarsangen og stortingspresidenten minnet i en kort takktale om at det nå var 12 år siden Stortinget sist besøkte Hamar — det var på ferden nordover i de bevegede april dager 1940.

Hamarfolk er taktfulla, og de vil neppe bevirke noe skår i presidentens helteminner. Men mange har vel ved

en eller annen stakk hodet inn gjennom døren og ropte: Tyskerne kommer! Den kaotiske flukt ned at trap-pene til busæne og videre i vill fart til Elverum.

Og — da Åsgårdsveien var over — synet av den gamle herre som sto alene igjen i trappen og støttet seg til veggen som om han var rammet av et illebefinnende. En ung Hamar-mann ga engang hjelpsomt til og fikk støttet den gamle ned på gaten og så å si løftet ham inn i sin privatbil som han hadde stående like i nærheten. Hvoretter han kjørte ham til Elverum — til de andre.

Det viste seg at den gamle, nedbrudte mann ikke var noen annen enn — statsminister Nygaardsvold. De bolde regjering og stortingsmedlem-

rok, som demokratiet har fremkalt i sin hevn over annerledes-
kende.

Stilleseleer over Okkupasjonshistorien, 2014

Forfølgelsens etterslett.

Av Hans Nielsen Herstad

Jeg beklager at jeg ikke kan være enig i det oppsett som en anonym «NS-mann» har fått tatt opp i avisen for 27. juni d. å. under ovenstående tittel.

Travelhet er ingen unnskyldning for å svikte sin egen ære og for å holde seg unnav arbeidet på å få etterkrigsoppgjøret revidert. Den travelheten som «NS-mann» snakker om, rekker til senga og spisebordet, — men heller ikke lenger. De som stikker halen mellom bena når de treffer sine gamle feller — enten det nå skjer av travelhet eller av feighet — vi mangler nemlig ikke eksempler på det siste heller deessverer — er sikkert nok ikke å finne blant dem som støtter opp under gjenreisningsarbeidet og det arbeid som tar sikte på å vaske av oss den skamflekken som uretten har griset oss til med og som det er meningen at vi skal trekke med oss inn i den fremtidige norske historien. Jeg skulle ta meget fell om ikke Forbundet kunne ha ett og annet og si i den anledning. Disse «travel» har sikkert jevnt over hatt et alt-

fos travelt med seg selv og sitt, til at de har kunnet avse tid til å ofre en årlig 10-er på Forbundsarbeidet.

Anei, herr «NS-mann»! Har man arrondert sin verden til senga og spisebordet og funnet ut at man der, gjennom har nådd fram til en tilfredstillende «oppreianning», så har man allikevel glemt noe meget vesentlig — for ikke å si det vesentligste. Man har glemt sin personlige ære. Man har glemt at man gjennom et nederdrettig bakholdsangrep fra de virkelige skyldige er blitt hengt ut for samtiden og all framtid som landsforræder — som de forakteligste og lumpneste individ i et samfunn over hodet.

Det er vel og bra nok at ofrene for etterkrigsoppgjøret har vært istann til i en viss utstrekning å kunne hevde seg i hverdagens arbeidsliv og til å skaffe seg et rimelig utkomme — selv om det ennå er mange nok — altfor mange — som fremdeles må kjempe med personlige vanskeligheter. Men har man æresfølelse, setter man seg ikke til i unærmelighet på

den grønne gren og skvatrer: «Jeg har gjenreist meg! Jeg er frelst!» — Man finner en utvei til å kunne gjøre noe — til gagn både for seg selv og det gamle fellesskapet, om det så bare blir i form av en aldri så liten postanvisning til dem som har tatt på seg byrdene ved å føre kampen mot dem som har tråket oss ned i skitten. Det ville være anstendig manns ferd.

«Hva du evner kast av i de nærmeste krav», sier «NS-mann». Ja, det kan være rett nok. Det blir bare et spørsmål hva man skal betegne som «de nærmeste krav». Jeg for mitt vedkommende har det i et hvert fall slik at jeg vil foretrekke å ha det temmelig trangt med hensyn til mitt personlige utkomme bare jeg vet med meg selv at jeg kan se hvem som helst i øynene som en ærlig mann. Og det greier man ikke — hvor sterk man enn er i seg selv — så lenge man vet at det er landsmenn som ut fra si autoritetstro på «rettsstaten» holder en for å være en gemen forbyrter.

Man gjør noe i et slikt tilfelle. Noe positivt. Man føler at man må ha noe mer enn et soveværelse og en spise-stue, man føler en trang til å ha en stue også, der man med rak rygg og løftet hode kan ønske gjester velkommen. Først da vil et ærlig menneske kjenne gleden ved å være seg selv, og ikke bare seg selv — nok!

Hans Nielsen Herstad.

det, 10 pst. ville gjerne oppleve at det inntraff, men ville ikke gjøre noe for det, og 3 pst. ville heller en slik utvikling velkommen og gjøre alt for å støtte den. 14 pst. ga ikke uttrykk for noen oppfatning. Enhver kan studere disse tallene og vurdere dem etter eget skjønn, men det blir vanskelig å finne annet enn at de glitrer av hån over de demokratiske misjonærer som i hele 7 år har hatt som oppgave å lære tyskerne opp i den rette enetro.

Bare 20 pst. av befolkninger har en slik innstilling overfor nasjonal sosialismen at de vil gjøre noe for å hindre den i å komme til makten igjen. Når man fra denne gruppen tar vekk kommunistene, levebrøds-politikkerne, alle som har kompromittert seg under likvideringen av N.S.D.A.P. samt embets- og tjenestemenn som helst vil ha fred og ro over sin makeløse gjerning, blir det sikkert ikke mange igjen. Og da er det at et stort antall mennesker burde bruke sin siste rest av forstand til å stille seg dette spørsmålet: Hvem i heltakt er det egentlig som er blitt terroriser og mishandlet av disse nazistene?

KLAUS.

APPROPOS.

To gleder kan i spill man finne man kan enten tape eller vinne. (Lord Byron 1788—1824).

besøkte Hamar — det var på ferden nordover i de bevegede april dager 1940.

Hamarfolk er taktfulle, og de vil neppe bevirke noe skår i presidentens helseminner. Men mange har vel ved hans ord ikke kunnet unnlate for sitt indre øye å gjenoppfriske den «bevegede» scene da de høye herrer i panikk styrtet fra smørrebrødbordene i Festiviteten så eggereøren skvatt, da

Niemøller får ikke komme til Danmark

Noen hver vil huske navnet pastor Niemøller. Han var jo for noen år siden det reneste demokratiske samlingstegn, fordi hans politiske virksomhet ikke ble satt tilberlig pris på av Hitler.

Nå bringer svenske og danske aviser meddelelser om at den danske regjering har nektet den gode pastor innreisestillatelse til Danmark sammen med noen andre som akttet seg til en «neutraltitetskonferanse» i Oden se.

Også demokratiene har øyensynlig fått nok av pastorens politiske virksomhet? Sic transit gloria mundi...

Hvoretter han kjørte ham til Elverum — til de andre.

Det viste seg at den gamle, nedbrutte mann ikke var noen annen enn — statsminister Nygaardsvold. De bolde regjering og stortingsmedlemmer hadde i «skyndingen» etterlatt sin statsminister! Så glømsomme kan man altså være i ærens stund....

Heldigvis reddet en kjent Hamar-mann med omløp i hodet og rolige nerver situasjonen.

I sin tid nådde også tyskerne fram til Hamar, men da var det forlenget vasket og gjort istann i Festiviteten. Jeg hørte hele historien noen dager senere og husker næktig alle detaljer men det kan være nok med ovenstående. LÆSER.

RETTELSE.

Forfatteren av «Vi skriver historiens dom idag» — her oss kunngjøre et etter at flere artikler har vært så tålelig fri for trykktell, kryr det av dem i artikkel nr. 19 av 27. juni.

I spalte 5 står etter den forholdsvis mild trykktell: to villt motstridende istedetfor vidt motstridende, står imidlertid: «Særlig løyefallende er dette hve: en øskellregjering under trussel av straff forbyr en handlemåte som okkupasjonamyndighetene forbyr». — et siste forbyr skal være Påbyr.

DET ER HØRT!

Det er nordlendingen som sier: Er det ikke underlig? Det er ikke en av tusen som ikke der.

Utenrikskronikk

Krigens lov og militær lydighetsplikt

Tiltalte var på det rene med..

De fleste av oss glemmer vel ikke så lett denne floskel som dommerne i sakene mot de tidligere NS-folk benyttet for å frelse sin samvittighet. Dette er imidlertid ikke bare en norsk floskel — den er også benyttet av engelen under rettergangen i Nürnberg for bokstavelig å kunne komme de beseirede tillivs. — Og her er litt av sammenhengen.

Helt til 1944 var det i de engelske krigslover. «Manual of Military Law», en bestemmelse som tok sikte på å beskytte soldatene mot fiendens represalier. Denne fritok soldaten for straff, når han kunne henvise til at han handlet etter ordre av overordnede. Det heter der: «Det er imidlertid av betydning å fastslå at medlemmer av krigsmakten, som på sin regjering eller sine militære overordnede ordre har forbrutt seg mot erkjente regler for krigføring ikke er krigsforbrytere og derfor ikke kan straffes av fienden». Det ble i 1944 nødvendig å foreta visse forandringer i dene bestemmelse. På diktamen av de allerede utsette dommere i Nürnberg-prossen

ble det gjort følgende tilføyelse til krigsloven: «Medlemmer av krigsmakten er pliktig å adlyde bare lovlige ordrer og unngår ikke ansvar, om de i lydighet overfor ordrer begår handlinger, som krenker både erkjente regler for krigføring og utfordrer verdenssamvittigheten».

Og så kunne Nürnbergprosene begynne!

I dag — syv år etterpå — skal de tyske soldater lokkes og trues inn i de fredselkende demokratiers våpenbrorskap som fullt likeberettigede, mens ennå mange av deres kamerater ennå sitter i allierte fengsler for å ha adlydt overordnede ordrer. Og i dag forestår også en ny omredigering av de engelske krigslover, hvor bestemmelsen om soldatens lydighetsplikt påny får sin ubegrensede karakter.

I 1944 var det hele så enkelt. Det gjalt jo Hitlers armeer. Men — sier «Manchester Guardian» 20. 5. 52, at «hvis vi stiller opp samme spørsmål for våre egne tropper, blir spørsmålet med en gang betydelig mere komplisert!» Det i 1944 innførte tillegg er blitt hårdt kritisert av offiserer i tje-

neste ikke minst på grunn av, at «krigens ukrenkelige lover» i realiteten er blitt krenket både en og flere ganger og fordi det er umulig å avgjøre hva «verdenssamvittigheten» egentlig sier, særlig når man har med asiatiske kommunister å gjøre, legger bladet til. Og så skriver det: «En sak er sikker, den i Nürnberg oppståtte tvist er ikke løst og kommer ikke til å bli løst med den nye håndboken for våre soldater, hvorledes enn bestemmelsene for muleres».

Disse uttalelser er foranlediget av en debatt i det britiske overhus, hvorunder en rekke militærdernisering av «krigsforbryterparagrafen». En av de kjente sjøhelter, Lord Cork and Orrey, fant at det någjeldende reglement var en fare både for landet og de militære. Han ville ha klarere linjer. Feltmarskalk lord Wilson sa, at det rådet almen uro og forundring hos offiserene over denne paragraf: «Hva vil bli følgen hvis en flyver som beordres av sin regjering til å kaste en atom-bombe mot et tettbefolket område i Europa? Eller for en ubåt-offiser som får ordre til å senke ubevepnede handelsskip uten varsel? Hva mener forsvarsministeren om disse spørsmål?» — Han fikk aldri noe svar på dette.

Samme skjebne fikk lord Wavell, som spurte hvorfor nettopp de som hadde den minste mulig-

het for å motsette seg en ordre, lovlig eller ikke, skulle belastes med ansvaret. Det burde være mulig, mente han, uten å utfordre verdenssamvittigheten å finne en form, som ga soldaten juridisk beskyttelse, når han overensstemmende med den inngydde disiplin adlød overordnede kommando i stridens hete. Mannen i geleddet, innskjøtt lord Winster, måtte vel svare sin offiser: Vær så vennlig å innstille denne krigens, mens jeg ringer opp til min advokat og hører om denne ordren er all right!

Lord Saltoun trodde ikke at det var noen annen løsning på dette krigsrettslige problem enn å erklære at alle handlinger som ble begått innen en avstand av 25 miles fra stridsområdet var straffrie. Lord Chatfield mente, at man måtte kunne få i stand internasjonale bestemmelser om hva som var tillatt i krig og hva ikke. Som det nå er, sa han, utgjør alt som heter internasjonal lov bare et eneste rot og verdenssamvittigheten noe ennå verre.

Regjeringens talsmann, lordkansleren lord Simons, meddelte at man skulle rådføre seg med Dominions og USA om disse problemer. Han siterte forøvrig artikkel 8 i Nürnbergstatutene og minnet om at denne var blitt erkært å være en «korrekt fastslåing av den internasjonale lov». Dette var både britiske, franske, amerikanske og ennog russiske

rettslærde enig om. Det kunne derfor ansees for fastslått at den internasjonale lovs bestemmelse om å adlyde de overordnede «ikke utgjør noe apsolutt forsvar, men at det bør tas med i regningen ved utmålingen av straffen for den begåtte krigsforbrytelse».

Dette er vel og bra, svarte lord Saulton, men ut fra militært syn finnes det bare to alternativer når det er tale om å adlyde ordre: enten lystre man og klager etterpå eller klager først og lystre etterpå. Gikk man inn for det siste alternativ, kunne man være sikker på å tape hver eneste krig som man kom med i!

Det er vel heller ikke et eneste menneske som tror at slike bestemmelser lar seg opprettholde. Og ingen tror vel heller at noe land — det kan ha hatt aldri så mange representanter i Nürnbergdomstolen — under en krig ville tillate sine soldater å vegre seg for å adlyde ordre fordi de anså den krenkende for verdenssamvittigheten! For i krig gjelder bare det noksom kjente ord: Right or wrong, my country!

La oss så som illustrasjon gjengi følgende fra den hederlige «New York Times», som skildrer «politiaksjonen for befrielse av Korea» slik: «En raid med nepal bomber var blitt gjort mot byen for tre eller fire dager siden. Intetsteds var de døde blitt begravet ettersom det ikke fantes

noen igjen til å gjøre det. Innbyggerne i byen og ute på feldtet ble truffet og drept og beholdt akkurat den samme stilling som da napalbombene eksploderte — en iferd med å stige opp på sin sykkel, 50 gutter og piker lekende i et barnehjem, en husmor som i sine hender holdt en side av katalogen fra Sears-Roebucks varehus»....

En innsender i London «Times» spør: «Jeg skulle gjerne ha klarlagt, hvilken forskjell rent moralsk er det mellom å drepe et menneske gjennom å smitte ham med tyfus eller å brenne ham levende».

Det viser seg således at ute i verden er man nå begyndt å reagere mot den forferdende skinnhellighet som rådde grunnen i Nürnberg og som førte mange til skafottet og andre til livsvarig fengsel. Vi sier: «Ute i verden». For herhjemme er man ikke kommet så langt ennå, og det har sine årsaker i den fortieelse og all den humbug som ennå rår grunnen, når det er tale om krig og ansvar. Men det betyr desverre også at vi, om krigen kommer ennå en gang, står like uforberedt som sist da Nygaardsvolds regjering forrådde oss og senere tåkela hele landet for sin egen eksistens skyld. Men — da er ikke VI med. Vi har lært mere enn de andre.

En god bok!

OLAUS ULVEN: «Lange skygger». Eget forlag, 1952. 128 s.

Bonde Olaus Ulven, V. Slidre i Valdres, har nettopp sendt ut en bok under titelen «Lange skygger» og med undertitelen «En landssvikers opplevelser i krig og fred».

La meg si det straks: det var en velsignet bok å lese! Herlig endefram i fremstillingen, uten noe tilgjort eller påpyntet, og med en disponering av stoffet som på en ypperlig måte får fram nettopp det som det sikkert i en særlig grad har vært Ulven makt på-liggende å gjøre klart for sine landsmenn.

Bokens første femti sider bringer oss mitt opp i krigshendingene i april 1940. Som befalingsmann ved landvernsbataljonen av Vestoppland Inf.-regiment deltok Ulven aktivt fra krigens første dag og like til «the bitter end». Det ble i denne tiden betrodde ham og hans menn å ta torn overalt der det virkelig gjalt, og en bedre skildring av disse dager — og netter — vet jeg ikke at jeg hitil har lest. Ulvens setninger er knappe og konsise, men det står en eim av krutt og varme av dem, og man rives med i spenning og oppgløddhet slik at man fra først til sist sitter og faktisk synes at man selv er med i det hele.

Ulvens skildring — fri som den er for skryt og overdrivelser — er et minnesmerke over uegennyttig og ofervillig innsats for fedrelandet — et minnesmerke av et ganske annet og mer levende verd enn den hær av min nesteiner som vi nå om dagen berikes med. Hver og en av dem som i april og mai 1940 gjorde aktiv innsats, har bruk for denne boken — og kanskje ennå mer de som først etterpå øvet sine «nasjonale heltegjerninger» og hvis eneste storhet er den at de, da det ikke lenger var farlig, trakkett andre under hel.

Uten noen personlige kommentarer avslutter forfatteren krigskapitlet med å gjengi bataljons- og kompanisjefenes skriftlige uttalelser om hans krigsdeltakelse. I all sin militære knapphet er disse uttalelser en hyldest til den modige og selvoppofrende fedrelandsforsvarer. Det var såvisst intet å kritisere ved NS-mannen fra 1933, valdrisen Olaus Ulven. Tvert imot, skriver hans bataljonssjef, og kompanisjefen føyer til at Ulven «var uten frykt og fikk flere særorddrag av meg!». Bedre attest kan ingen ønske seg.

Den 10. mai 1945 fikk så Ulven sin «belønning» av takknemlige landsmenn. Den dag ble han på en forsmedelig måte brakt i arrest som «lands-sviker».

Om dette handler de følgende otti sider. Først en meget instruktiv og omfattende påvisning av de enkelte faktorer i det som politisk udelighet og åpenliggjet — for ikke å si verre ting — førte landet opp i. Derneft en realistisk og skånselsløs skildring av livet innenfor de piggrådkransede konsentrasjonsleirene som ble anvist de virkelige fedrelandsforsvarere som «aresboliger». I denne skildring er Ulven — som rett og riktig er — uten hensyn. Mangen en «god nordmann» vil i dag krympe seg ved å se sine navn — svart på hvitt — knyttet til begivenheter som de i dag selv nok helst tier stille med. Denne del av

Syv år

Syv år er gått siden den siste verdenskrigs stolte seierherrer triumferende satte foten på nakken av de beseirede og skrek ut over hele verden: Ve de beseirede. Og hva har ikke hendt siden? Å regne opp alt det lar seg ikke gjøre selv om en bare holder seg til de begivenheter som refereres i pressen og kringkastningen. Roosevelts fire friheter, Atlanterhavspakten, menneskerettighetene for kynnelse for alle folk og nasjoner, jo, det var herlig musikk i godtroende menneskers ører.

Ved fredsslutningen etter den første verdenskrig ble det også komponert en liknende ouverture til det tragiske drama som førte til den annen verdenskrigs utbrudd: Wilsons 14 punkter. Det er nok å nevne Versailles. Ved det navn åpner det seg perspektiver inn til historiens mørkeste avgrunner. Det ble ikke Wilsons 14 punkter, ikke hans idealisme som kom til å bestemme kursen for seierherrenes politikk overfor de beseirede, det ble hevnen og hatets ånd som seiret også den gang. Atlanterhavspakten, menneskerettighetene, nasjonenes frihet og selvstendighet, og alle de andre trylleformularer som seierherrene har brukt for å kaste den trokyldige masse blå i øynene er noe helt annet, det er rett og slett svada, det vet enhver som har en smule politisk orienteringsevne.

Og hva er det egentlig som foregår i verden i dag? Hvem er det som er ansvarlig for de kaotiske forhold vi lever i? Selvfølgelig de som seiret, det er nemlig de fire store som sitter ved verdensroret. Og makt har de jo, maskiner og redskaper, tanks og fly, og penger og atter penger, og sist, men ikke minst atomvåpenet, menneskehetens skrekk. Hva er det så de ikke har? Kanskje allikevel det viktigste av alt: Forståelsen av hva tiden og tilstanden krever, forat det kan skapes den nødvendige fellesskap følelse mellom folkene og nasjonene. Og det som har foregått i Bonn, den såkalte generalavtale. Tror virkelig de menn som tvangsdirigerer det tyske folk inn i denne tragedien, tror de virkelig at dette kan holde i fremtiden? Kan de være så dårlig orientert at de tror det de sier at dette skal danne grunnlaget for et samlet Tyskland? Står ikke alt den røde hær midt inne i Europa? Og hvem har hjulpet den dit? Er det ikke de samme tåper som nå setter himmel og jord i bevegelse for å stanse den? — Make til statsmannsklekt skal en få lete langt etter. Og Koreakrigen later til å bli temmelig langvarig. FN skulle jo være et organ for en varig fred. FN skulle stagge enhver aggressiv angriper. Det ser snarere ut som FN stimulerer alle, både store og små land til militære galskaper. En kan ikke se at FN har ført til noen større forståelse og samfølelse mellom folkene og nasjonene, snarere tvertimot. En kan vel trygt si at de stormakter, og de især Amerika som i dag er den stormakt som bestemmer verdensutviklingens videre forløp, har alt å frykte av en varig fred. Hvordan ville det da gå med konjunkturlørene, med arbeidslivet, med varemarkedet? Og hvor skulle i så fall rustningsindustrien få avsaatt sine masseprodukter av våpen. Mere enn halvparten av Amerikas befolkning ville øyeblikke-

beidslivet opphøre og bare la det skure? Hvordan ville det da ha sett ut i Norge da den endelige våget seg hjem igjen? Hvem skulle skaffet oss mat og klær, brensel og alt det en trenger for å leve? Fra England kom det jo ikke noe slikt, det kom bare død og fordervelse fra den kant.

Men la oss nå si at NS ikke burde blandet seg opp i dette. NS-folk burde sittet musestille de som visse andre og ventet, og når det var helt sikkert hvem som seiret, kunne de også krøpet ut av hiet og vært modige menn som visse andre. Men hvem skulle en da ha pekt ut til syndebukker? Hvem skulle en da i tilfelle ha arrestert og fengslet, forfulgt og gjort brødløse og hjemløse. Det ville sannelig blitt et vanskelig problem å løse. Tyskerne ja. Men ville det vært nok? Måtte de ikke også hatt noen hjemlige syndebukker som sonoffer til den molok som dirigerer dette djevelske drama?

Ja, det er vel så NS-folka begikk dessverre den fell at de prøvde å redde hva reddes kunne i disse fortvilte krigsår. Etter jøssingenes teorier burde vi altså gitt pokker i landet og folket. Helst burde vi ha fulgt vår regjerings eksempel og forlatt landet alle sammen, så kunne tyskerne hatt det så godt. For det er vel så i landets regjering er den rette innstans som skal foregå oss andre med et godt eksempel. Men nå ble vi altså hjemme. Vi tenkte vel som han som skrev dette verset:

Lat koma kva som kan,
og møter som ein mann,
og aldri fær eg utor landet.

EKKO.

Fremmede tropper i Norge?

Nå må folket få et ord med i laget.

Skal utenlandske tropper stasjoneres i Norge i fredstid? Dette spørsmål er tatt opp til behandling av «Folket» som er organ for Miljøsamfundet i Bergen, som skriver bl. annet:

«Vi tror at utenlandske tropper plassert i vårt land vil være en stor ulykke, selv om disse er allierte. Her i Bergen var f. eks. ikke befrielses-troppene av sommeren 1945 særlig populære. Fremmede tropper her vil skape gnidninger og misnøye som igjen vil gi seg utslag i folkets innstilling på en slik måte at våre myndigheter bittert vil angre på dette eksperiment. Fremmede tropper vil også i et lite land som vårt lett komme til å øve kontroll over ting som vi gjerne skulle ha bestemt over selv. — Mange nordmenn mener at utenlands kontroll er det nok av allerede — «Verdens Gang» drøfter dette spørsmål i en leder for onsdag 4. juni. De har samme syn som vi på dette med fremmede tropper, mer kommer med helt andre motåtgjerd. De hevder, at når vi har baser, så er det forutsætningen at de skal bemannes. Derfor må vi ha 18 måneders tjenestetid. Og reiseskrivemaskiner. Et mindre

Har du et godt foto, eller helst en film av et slikt, du er særskilt gla i og daglig kunne ønske å ha for øye på din vegg? Send det til meg! Jeg lar det forstørre til 18x24 cm. og fargelegger det i garantert prima kunstutførelse med lys ekte Kodak oljefarger for kr. 11,50 og kr. 13,50 henholdsvis for film eller gammelt bilde. Forstørrelse alene kr. 5,50 og 7,50. Anm. — om mulig — spesielle farger f. eks. på klær, hus, dyr e. l. Oppkrav.

Harald Hovind, Holt

i Aust-Agder.

Direktør Arne Bergsvik skr.: «Make til fargelegging har jeg ikke sett. Det er utenkelig, at bildene ikke er et vaskeekte fotograf. Jeg skjønner ikke hvorledes dette er mulig. Slike fargegenyanser! Slik nøyaktighet! Gratulerer gamle venn! — og kunstner.»

Kontorarrangement i Oslo.

Jeg har centralt beliggende kontor med telefon i Oslos beste strøk. Ønsker forslag om arrangement snarest.

Ekspr. anviser eller telefon Oslo 46 71 43.

Damer fra 25 til 40 år

Vi er to ensomme NS-karere i 30-årene som savner hjemme-hygge og menneskekontakt. La oss utveksle tanker pr. brev. Foto loves og ønskes. Svar til boks 3087, Oslo.

Jordbruksinteresserte, se her

På særdeles rimelige vilkår kan jeg skaffe jord til 3 a 4 bruk på større øy i Nordland. — Jorda er slett og lett dyrkbar. Torv til/brennsel. Bureisningsvilkår kan påreknes. Traktorhjelp antas tilgjengelig fra neste høst. Gode muligheter for folk med pågangsmot og arbeidslyst. Skriv til

Alf Selfjord,
Hjartøy gård, Segelstein.

Stenografer

(i Oslo) som disponerer for middagen, søkes til leilighetsarbeider. Mye å gjøre. Ring snarest 44 25 79.

Rheinmetall

reiseskrivemaskiner. Et mindre

HARSEM

vasking av rettsoppgjøret».

Hans siste bok «Rettsoppgjørets svarte flekker» 200 sider — kr. 10,— og «Folkedommen over rettssvikene» 55 sider — kr. 1,— kan ennå skaffes. Send Deres bestilling gjennom «8. Mai» og bøkene vil bli Dem omgående portofritt tilsendt.

Herrestøvletter - damestøvletter - skisko

Våre anerkjente saueskinnsforede støvletter nedsatt i pris. — Herre i brunt og sort fettlær kr. 102,—, 1 Dame, i brun og sort bokshud kr. 81,—, SKISKO, herre kr. 60,—, dame kr. 55,—.

Skriv eller ring

A/S FJORDANE SKOFABRIKK,
Nordfjordeld.

Salgssjef — partner

Yngre energ. erf. selger, gjer. m. bil. Fabr.forbr.artikl. Sentr. sted. Event. leiligh. Tiltr. snarest. Innskudd 15 000. B. m. «Østlandet» sendes 8. Mai.

På deilig sted ved Mjøsa er 1 dobbeltværelse med full pensjon tilleie for sommeren. Gjerne fam. med barn. 2 dobb. værelser ledige fra 27. 7. og 10. 8.

Gudfrid Tveit,
Sørbo, Smedstua.

Bestillingsseddel.

Herved bestilles fra HANS MARTINUSSENS FORLAG, Bergen, ekspl. R. Astrup Nielsen: EVENTYRET OM «SOLBRIS» a kr. 23,00 innb. mot postoppkrav uten ekstra kostninger for meg.

Navn:

(skriv med blyant)

Adresse:

(skriv tydelig)

Stor Forundringspakke nesten gratis

Vi må skaffe oss lagerplass og sender Dem derfor mot postoppkrav en pakke romaner, kriminalromaner, reiseskilringer etc. av høyeste kvalitet og utstyr og som tilsammen utgjør

verdier for ca. kr. 80

og De vil ikke tro Deres egne øyne, når De ser hvad De har fått.

for kr. 10

Vekkerur

Kr. 18,10 — 21,50 — 23,50 — 24,75 — 25,50 — 27,50 og 34,00

Sendes mot oppkrav.

Urmaker R. Gjessing,
Drammen.

Lett post i Oslo.

Ung pike på aftenskole i Oslo får kost og eg. vær. i hygg. trehus mot å stille et barn. Arbeids tid avt. — Tiltr. beg. juli. Ekspr. anvier ell. tlf. Oslo 46 71 43.

«aresboliger». I denne skildring er Ulven — som rett og riktig er — uten hensyn. Mangen en «god nordmann» vil i dag knytte seg ved å se sine navn — svart på hvitt — knyttet til begivenheter som de i dag selv nok helst tier stille med. Denne del av boken er som en memorial for alle de tusener som delte forfatterens skjebne. Side for side nikker man gjenkjennende og bifallende.

Mot slutten av boken sier Ulven: «Jeg gjentar det på egne og bort imot hundre tusen landsmenns vegne: Det blir aldri stilt om landssvikoppgjøret oss til gjengjeld gjøre vårt: Vi deler ming.» Det demrer en makt bakom disse ordene som myndighetene gjorde vel i å merke seg. Det er en sterk og oppriktig nasjonalbevisst manns ord, og han står heldigvis ikke alene. Han kan godt si at han snakker for de hundrede tusen. Det er nemlig det sunde bondevettet som har krystallisert seg ut i Ulvens konklusjon. Og ennå har heldigvis bonden makt i det norske samfunnet. Det vil man nok komme til å føle, og det på mer enn en måte.

Olaus Ulven har med det han har skrevet, ydet vårt oppreisningsarbeid en stor støtte. Hans bok har sin særlige misjon og med adresse til mange. For min del kan jeg bare si: Gled dere selv ved å lese den — det vil gi dere stor glede — og del så også denne gleden med dem i «den store tåkeheimen» som ennå ikke har funnet fram på rett vei.

le det da gå med konjunktturen, med arbeidslivet, med varemarkedet? Og hvor skulle i så fall rustningsindustrien få avsatt sine masseprodukter av våpen. Mere enn halvparten av Amerikas befolkning ville øyeblikkelig bli arbeidsløse om krigsindustrien stanset, likedan ville de gå i alle andre land. Verdensfreden har nok aldri vært så fjern som nettopp nå. Og mulighetene for å skape et forenet Europa har de storskrystende selerherrer ødelagt for århundreder framover.

Ser vi så på tilstanden i vårt eget land møter vi det samme politiske hykleri. Aviser, tidsskrifter, bøker og kringkasting, det er alt sammen bare et ekko av de fire stores røst. Det kunne selvsagt vært interessant å utdype hva som ville ha hendt her i landet om NS ikke hadde gjort sitt beste for å redde landet gjennom de 5 lange og skjebnetunge krigsår. Og hva ville egentlig vår regjering at vi skulle gjøre? Menne den at vi skulle sette oss med hendene i skjøtet og vente på at den skulle komme hjem igjen? Menne den at vi skulle la ar-

Forfatteren har tatt et stort personlig løft for å få boken trykt. La nå for vi har fått den behørlige oppreisbyrdene med ham ved å kjøpe boken — alle som en! Og vi hjelper Ulven med å få spredt den videst mulig! Den er det vel verd!

Helge Grønstad.

har samme syn som vi på dette med fremmede tropper, mer kommer med helt andre motåtgjerdelser. De hevder, at når vi har baser, så er det forutsetningen at de skal bemannes. Derfor må vi ha 18 måneders tjenestetid. Og hvis vi ikke får det, så vil beredskapsstyrkene bli så små at både de andre folk herhjemme vil forlange basene bemannet med soldater utenfra. 18 måneders tjenestetid vil vi neppe få. Motstanden er for stor og pengene for små. Men det er en farlig tanke V. G. tumler med. Mener avisen på denne måten å finne argumenter til forsvar for fremmede tropper i landet? *

Vi har ikke noe å tilføye uten det at folk flest svever i fullstendig uviitenhet om hva regjeringen tumler med og at det er nødvendig at folket selv får et ord med i laget. I det siste tiår har vi to ganger hatt fremmede tropper her i landet — begge ganger var det like lite vellykket, og siste gang fullstendig overflødig sett fra virkelig norsk synspunkt. Men det vi jo det glade vanvid som herjet dengang.

CHURCHILL

sa forleden i Underhusets røkeværelse: Hvis jeg var lege, ville jeg ordinere et halvt års apotot hvile for enhver mann som anså seg selv så betydningsfull at han ikke kunne erstattes av en annen.

Rheinmetall

reiseskrivemaskiner. Et mindre parti kan leveres ca. 10. juli mot omgående bestilling. Pris med koffert og 1 års garanti netto kontant kr. 640,00. Skriv og bestill i dag.

Sverre Jacobsen, Ilseng.

De tok feil?

Norges standpunkt under behandlingen i FN av det marokkanske spørsmål er blitt sterkt kritisert på forskjellige hold. Stavanger Aftenblad (v) skriver at det for Apaktens land umulig kan være noen fornuftig mening i å alliere seg med de gamle kolonimaktens metoder og med gamle og utbredte samfunnsreformer i såkalte tilbakevirkende land.

Nå er hele utenrikskomiteen klar over at Norge der tok feil. Utenriksministeren har også skiftet syn. — Klart og åpent har han gitt uttrykk for det. Halvard Lange styrker sin posisjon ytterligere på det viset. En ansvarlig utenriksminister har sjelden mot nok og ro nok til å innrømme en feil.

og De vil ikke tro Deres egne øyne, når De ser hvad De har fått.

for kr. 10

+ porto og oppkravsgebyr ved å sende inn denne annonsen med Deres navn og adresse til HANS MARTINUSSENS FORLAG — BERGEN.

navn
gate, vei o. l.
poststed.

«Lange skygger»

En «Landssvikers» opplevelser i krig og fred, hvori bl. annet noen streif fra konsentrasjonsleirene: Birken, Bondelia, Åstjenn og Ilebu. Boken fåes ved innsendelse av kr. 8,00 + 0,40 til porto hos Olaus Ulven, Røn, Valdres. Kan også sendes som postoppkrav. I Oslo selges boken ved Forbundets kontor samt hos Heureka T/W, Annonse og forlags-

hus mot å stille et barn. Arbeids tid avt. — Tiltr. beg. juli. Eksp. anvier ell. tlf. Oslo 46 71 43.

OVERRETSSAKFØRER

BJØRN SLENES

Aasnesgården, Notodden.

Telefon 486.

Minnebilde fra Fangeleiren.

En del fotos (12 x 16 cm. oppklebet på kartong) av Skadberg Fangeleir has til salgs for kr. 4,00 pr. stk. fritt tilsendt.

Sa-Ko, boks 122, Stavanger.

Stilling ledig

Rask og villig yngre mann, ikke møller, kan få plass straks i Risebru mølle, Dal st. i Ullensaker herred, 55 km fra Oslo. Eget værelse samt kost.

H. C. Halvorsen,
Risebru mølle, DAL st.

«8. Mai»

kronikk 4. juli 1952

Vi skriver historiens dom i dag.

XX.
Etter å ha fullført landssvikanordningen av 15. desbr. 1944 ved tilside settelse av traktater, norske lover og faktiske forhold gikk eksilregjeringen over til å lage en provisorisk anordning om rettergang i landssviksaker, som kunne tenkes å overkomme de 35—40,000 rettssaker som man regnet med i henhold til forhåndsdommen i før nevnte landssvikanordning.

Til dette bruk forelå allerede en provisorisk anordning av 26. februar 1943 om rettergang i grovere forrederisaker ved en særdomstol, rikslagsmannsretten, en vanlig jurydomstol med tre juridiske dommere og 10 lagrettemenn. På grunn av den overveldende masse forhåndsdomte personer ble imidlertid dette apparat for tungvindt og Hjemmefronten nedsatte en komite som ga utkast til en ny anordning om rettergang.

Denne foreslo i strid mot straffeprosesslovens § 287 utvidet rett til utferdigelse av forelegg som kunne omfatte frihetsstraff, tiltastap, rettighetstap og oppholdsforbud. Der ved ville man forenkle prosessen og spare tid. Allikevel ville det bli tilbake et betraktelig antall saker som måtte fram til domsbehandling. Det ville bli umulig for de vanlige domstoler å overkomme arbeidet, man

måtte finne fram til en ordning «som i samsvar med de grunnregler for en rettfærdig rettergang som etterhvert er innarbeidet hos folket. Den ordning som bringes istand må ikke på noe punkt kunne mistenkes for å ha den skjulte hensikt for enhver pris å få domfældt de tiltalte! Under hele okkupasjonen har vi kjempet for rettens ide mot vilkårligheten...».

«De samme grunner som taler for å opprette en særskilt påtalemyndighet er minst like avgjørende for at det blir tilsatt særskilte dommere. En må gå ut fra at det på denne måten uten å opprette særdomstoler lar seg gjøre å få samlet en stab av særlig skikkede dommere...» — Rikslagsmannsretten var en særdomstol, istedet herfor gikk det nye forslaget ut på å opprette en særskilt avdeling av retter til å behandle landssviksaker, hvor dette var nødvendig.

At legdommere måtte være med, var gitt. Men for ikke å legge for meget beslag på disses tid, ville man vende tilbake til ordningen som var gjeldende i 1927, nemlig at man ikke tilkalte domsmenn, når det er utferdiget forelegg, medmindre dommeren på grunn av sakens art finner det ønskelig. Mer tvilsomt var det hvordan legdommerne skulle delta i lagmannsrett.

I tiden før 1940 var det adskillig stemning for å gå over fra lagretten til domsmannsordningen. Når anordningen av 3. september 41 (Quislingstyrets lagmannsrett) her om vakte sån motstand, var det fordi den lå helt utenom okkupasjonsmaktens myndighetsområde. Men ordningen måtte ansees som meget god. Sakene ville bli enklere og avvikles raskere. Domsmennenes deltakelse i sakene ville bli sterkt utvidet, da de også fikk avgjørende innflytelse på straffutmålingen.

Dette var et utdrag av Hjemmefrontens motiver.

«Og i disse sakene vil regelmessig selve skyldspørsmålet, om tiltalte har foretatt de handlinger som tiltalen gjelder, være på det rene. At legdommerne også får være med i å ta ansvaret for straffutmålingen er så meget mer påkrevet, fordi det her delvis kommer til anvendelse nye straffer som ikke er vedtatt av Stortinget». (uth. her).

Man synes å kunne lese mellom linjene at legfolk skulle bli medansvarlig i rettsavgjørelser av tvilsomme karakter.

«Det som interesserer folk er i fremtredende grad en straff forrederne og andre landssvikere kan bli idømt».

Hvilket vel stemmer dårlig overens med den innledende betraktning over den «skjulte hensikt».

Om adgangen til å anke sa Hjemmefronten at denne måtte innskrenkes for å spare domstolene og å få oppgjøret avsluttet i rimelig tid. Ankeinstansene måtte reduseres fra 3 til 2 og «det vil også være nødvendig å gi Høyesteretts kjæremålsutvalg en mer utstrakt myndighet til å stanse ankesaker».

Etter Hjemmefrontens forslag ga Justisdepartementet i London en «Instilling til provisorisk anordning av 16. februar 1945 i landssviksaker».

Det gjennomgikk først kort nevnt

te «Rikslagsmannsrett» og påpekte at man ikke derved hadde fått noen bestemmelse om organisasjonen av egne herreds- og byretter til behandling av forrederisaker.

Av motivene til Rikslagsmannsretten refererte departementet bl. annet:

«Ved å organisere en særdomstol får en full frihet med hensyn til valget av dommere. Være nåværende embetsdommere er utvilsomt gjenomgående høyt kvalifisert både faglig og moralsk. Under hensyn til alder og arbeidsforhet må en imidlertid regne med at mange vil være ute av stand til å klare påkjenningen ved å behandle og pådømme disse krevende saker under forhold som forutsetter en særlig grad av sinnaro, karakterstyrke og sterke nerver». (Siste punktum uth. her).

Denne uttalelse må vel kunne betraktes som en utilbørlig disavouering av Norges dommerstand. Men også vel som en kompliment, idet departementet synes å betytle at den kunne bringes i «faglig og moralsk» overensstemmelse med den påtenkte gjerning. For Erik Solems vedkommende spilte alder ingen rolle.

Videre: «Det vil antakelig virke beroligende på befolkningen at der, så snart forholdene tillater det, blir opprettet særdomstoler hvis dommere handlekraftig og hurtig tar fatt på sakene mot landsforrederne. Et slikt skritt fra regjeringens side vil vise almenheten at gjenopprettelsen av rettsordenen og gjennomføringen av rettsoppgjøret står først på programmet».

Også departementet framholdt nødvendigheten av innskrenket ankerett.

«Rettsforhandlingene vil være av politisk og historisk betydning og kan ikke bedømmes etter vanlige kriminalistiske mål».

Imidlertid var det fra forskjellige

hold gitt uttrykk for utilfredshet med de nye rettergangsreglene. — Dette gjalt bl. a. mangelen på hurtighet, apparatet var for stort og tungvint. «Det ville være ganske ugjørlig å få satt denne domstol igang i den aller første tid. Skulle en opprørt befolkning måtte se på at dagene gikk uten at det skjedde annet enn arrestasjoner, var det fare for at det ikke ville lykkes å avverge selvtekt.

En dom som ble avsagt og eksekvert første dagen en satte foten på norsk jord, var mere verdt i det nasjonale oppgjør enn aldri så mange og gode dommere senere. (uth. her).

På bakgrunn av disse og liknende humane betraktninger ble det henstillet til departementet å søke etablert et rettsapparat som virket raskere enn Rikslagsmannsretten, for eks. en slags borgerlig standrett.

Departementet var enig heri og nedsatte et særskilt utvalg, Londonutvalg I, hvis medlemmer ble høyesterettsadvokat Anæus Schjødt, den senere riksadvokat, rikspolitistef Andreas Aulie og krigsadvokat Chr. Rynning-Tønnesen, den nåværende telegrafdirektør.

Utvalget sa at «bevisopptakelse og bevisførsel som påtalemyndigheten ikke er enig i, skal ikke kunne gjennomføres uten med rettens samtykke. Rettens nektelse av bevisføring som nevnt, bør ikke kunne anvendes som ankegrunn hvis den er enstemmig». Dette i strid med straffeprosesslovens § 297.

«Den rett som straffeprosesslovens § 268 gir en siktet (begjæring av rettergangsskridt gjennom retten til avkreftelse av mistanke) bør ikke kunne benyttes før det er avgjort at straffesak ikke vil bli fremmet, rettslig forundersøkelse bør ikke finne sted i saker som skal for rikslagsmannsrett, straffeprosesslovens § 331 foreslås forandret der

hen at retten får adgang til å avskjære bevis...».

«Ankefrist bør kunne nedskjæres til f. eks. 1 uke. Det samme må da gjelde frister for kjæremål» etc.

Utvalgets medlem Rynning-Tønnesen avgav særsvotum: å bøte på det gamle lagmannsrettsapparat ville bli lappverk, altfor mange krefter ville bli bunnet i altfor lang tid, rettsoppgjøret ville tape sin aktualitet. Han sa videre:

«I de aller fleste saker av denne art vil formentlig skyldspørsmålet være helt opplagt og det er kun straffutmålingen som har interesse. Leg-elementet innen domstolen er selvsagt en uvurderlig fordel — men en unødig hemsko når samfunnet, som vi må tenke oss, hurtigst må kvitte seg med smittestoffet. El ler man kan følge andre veier og trekke lagmanns-elementet inn i et standrettelig oppgjør med hurtige og rutinemessige avgjørelser». (uth. her).

Telegrafdirektøren av i dag foreslo videre:

(om forsvaret) «Det bør, ikke minst fordi forsvarerens arbeid — oftest er unndradd kontroll, trekkes opp påskyndende regler...» (om bevisopptakelse og bevisførsel) «Enstemmighet som vilkår for beslutninger...» (om anke) «Ankefristen bør være tre dager — spørsmålet om hel sløyfning av adgangen til kjæremål bør tas opp — hurtighetskravet innkjerpes...» (uth. her).

Londonutvalg I manifesterte her sitt syn på det kommende oppgjør, og man bør kunne trekke visse konklusjoner over at dets medlem rikspolitistef Aulie fikk rollen som riksadvokat. Derved sikret man seg at samme syn ville bli praktisert av påtalemyndigheten.

Etter forslag fra Londonutvalg I av februar 1944 kom så Hjemmefronten i juni samme år med sitt

Vil Tysklandsavtalen redusere Spanias betydning?

Spansk general kommer med uttalelser som svekker Spanias stilling under de pågående forhandlinger

Meldingen i den amerikanske presse har slått ned som en bombe i Madrid

Madrid: privat til 8. Mai.

Det har slått ned som en bombe i den spanske hovedstad at den amerikanske presse har brakt meldinger fra Madrid med et intervju med en ikke navngitt spansk general, som skal ha uttalt til amerikanske presesfolk at Tysklandsavtalen reduserer Spanias betydning.

...VEDKOMMENDE SPANSKE OFFISER — som i følge amerikanerne naturlig nok må være anonym — hevder at militærvitenskapen og de vestallierte avtale med Bonn praktisk talt opphever Spanias nytte som ledd i den allierte forsvarskjede. — Spanias betydning ligger i Pyreneerne, landets strategiske stilling, flybasene og den spanske arme. Men Pyreneerne kan ikke lenger betraktes som noen uoverstigelig hindring. Hvis russerne klarer å besette Frankrike, behøver de ikke forsøke Pyreneerpasene. Fallskjermavdragninger kan erobre Biskaya-kysten sammen med amfibietropper som kommer sjøverts. Reaksjonsdrevne fly med stor aksjonsradius har plassert de spanske flyplassers betydning. Amerikanske jettfly kan la tryggere operere fra sine baser i Nord-Afrika enn fra Pyreneer-halvøya. Spania kan fremdeles skaffe 20—25 førsteklasse divisjoner men det kan også tyskerne prestere etterat Bonnnavtalen er i orden. Det er en langt større fordel for de vestallierte å ha de tyske divisjoner i forreste forsvarslinje enn spanske tropper som møysommelig må bringes fram til fronten.

PÅ OFFISIELT HOLD I MADRID mener man at den spanske general er blitt et offer for en manøvre fra amerikanske journalisters side. Hans ut-

talelser kan bare svekke Spanias stilling under de spansk-amerikanske forhandlinger.

HVA REALITETENE angår, er det på det rene at Spania fortsatt er en meget verdifull alliert for USA, først og fremst på grunn av sine førsteklasse divisjoner. Disse har vist hva de kan yte i en kamp mot kommunister under den annen verdenskrig. At de spanske tropper ved utbruddet av en eventuell konflikt befinner seg i Spania og ikke i Tyskland er nettopp en avgjørende fordel for de vestallierte. De tyske tropper kan risikere å måtte trekke seg sørover og vestover gjennom Frankrike under russernes første voldsomme presse. Spanierne vil da kunne komme dem til unnsetning med hele sin vekt og kampkraft. Det er et stort spørsmål om ikke nettopp bevisstheten om at spanierne vil komme til unnsetning vil gi tyskerne en moralsk styrke, som de ellers ikke ville ha.

DET ER KJENT at man fra amerikansk hold åpent har drøftet muligheten av å la spanske tropper rykke inn i Frankrikes sørvestlige del hvis det foreligger fare for et sovjetrusisk fremstøt vestover. En slik aksjon vil med ett slag nøytralisere de franske kommunister i denne del av landet og virke avbremsende på kommunistene i andre deler av Frankrike

60 divisjoner?

En oppsiktsvekkende artikkel

«RHEINISCHER MERKUR», som etter sigende står Adenauer nær, har brakt en artikkel hvori det heter: — «Oppgaven kan ikke lenger hete gjenforening mellom Øst- og Vesttyskland, men befrielse av det tapte». Det sveitsiske blad «National-Zeitung» forteller at artikkelen har vakt betydelig oppsikt i Bonn. Den er skrevet av en østerriksk emigrant, som nå er amerikansk statsborger og skriver under navnet Robert Ingram. Han har utfoldet livlig aktivitet til fordel for Adenauer og er flere ganger motatt av forbundskansleren. Hans artikler siteres ofte i forbundsregjeringens offisielle informasjonsbulletiner.

Robert Ingram karakteriserer dem, som ønsker at man ennå engang skal prøve Sovjetunionens hensikter som sinnssyke og konstaterer, at de tapte provinser bare kan vinnes tilbake med vestmaktens hjelp. «Befrielse av de

tapte riksdeler» er nå parolen og dermed er, sier han, vrøvlet om at det ikke haster med en tysk gjenopprustning tilbakevist.

Det sveitsiske blad skriver, at det er overbevist om at Adenauer selv heller vil avfinne seg med en varig splittelse av Tyskland enn å innlate seg på et militært eventyr. Men Adenauer vil ikke være forbundskansler til evig tid, og når han en dag trer tilbake, vil kanskje de tyske generaller eller de kretser som Ingram taler for allerede få et ord med i laget. Det har også, fortsetter bladet, også vakt oppmerksomhet i Bonn at Adenauers militærrådgiver, Theodor Blank, som hører hjemme i den kristelige fagbevegelse, allerede er blitt berust av utsikten til en kommende tysk hær. Først talte man om 10, så om 12 og i dag heter det at man om 10 år vil ha 60 divisjoner.

Stortingets adresser —

— Forts. fra side 1 —

den russiske utenriksminister Muravjovs oppfordring — å innby til en fredskonferanse, — historisk den første som ikke var innledet ved en avsluttet krig. Den ble holdt i Haag i 1899 og atter i 1907, til ære for grunnleggeren av folkerett, hollenderen Hugo Grotius, og etterfulgtes av en sjøkrigsrettskonferanse i London i 1909. Dette var historiske begivenheter som alle var innledet av Stortingets nevnte adresser av 1890 og 1897, og de har hatt betydning både for verdensopinionen og for folkerett. Eksempel i krigsreglementet, bilag til 4. Høgerkonvensjon § 56, som bestemmer at foreninger for vitenskap, religion, sosiale formål, kunst, — formål av kulturell verdi, skal være fredet under krig. Norge tiltrådte konvensjonen den 19. 9. 1910. Senere begivenheter har ledet folkene til å erkjenne, at de har valgt mellom samordning av forholdet mellom statene, etter rettsprinsipper eller selv-morderisk katastrofe, likeledes at slike rettsprinsipper ikke bare er like nødvendige for stater som mellom borgere av en stat, men også like så mulig: forskjellen består bare i problemenes dimensjoner.

Det skjebnesvangre punkt i tilstanden nå er motsetningen mellom folkerett for krig tillands og rettsløsheten ved krig tilsjø: til lands skal den sivile befolkningens liv og gods være fredet. Ved sjøkrig rettes angrepet tvert om mot den sivile befolkningens liv ved utslutning, «blokad», og på gods skulptering av naturressurser.

fastlands-stat på grunn av Englands geografiske isolasjon. Det har derfor i det siste halv fjerde hundre år arbeidet planmessig på å bygge et system som skulle gar. dets sikkerhet, og fant det i herredømmet på havet og verdenshandelen, utfyllt med maktten over gullet som den største verdimåler. Verdensopinionen har tatt av stann serlig fra de uolitiske utslag av denne politikk i boer-krigen og kampen mot det tyske varebytte og sperre-maktsystem, men neppe noen stat har representert høyere moral enn sine rivaler. Ved bedømmelsen av det problem må det erindres, at intet system er sterkere enn sitt svakeste punkt. Dets svakeste punkt bestemmer altså det heles styrke. Utviklingen, især naturvitenskapens revolusjonerende innflytelse på livssyn og risiko, har ledet folkene til å erkjenne at internasjonal samorden ikke kan finne sin løsning i maktens rett, men må erstattes av rettens makt som formålet. Den reiser derved det gamle ubesvarte spørsmål: «Hva er sannhet?» De to spørsmål hører sammen, og svaret dermed også. Det er kulturbewissnets oppgave i dag å gi svaret. Det var formålet for Stortingets adresser i 1890 og 1897, Nobels hensikt med hans fredspris, og det står i dag på verdenspolitikens dagsorden med en katastrofes trussel i reserve.

At hr Noacks innstilling er bestemt av hans fedrelands skjebne til ensidig nasjonalistisk synkverving kan forstås og unnskyldes. Det unnskylder derimot ikke, at han ser bort fra en norsk borgers følelser for sitt fedreland.

Du 8. juli 1952 mangler du bare sagmugg for å være et sirkus

Utestengt fra sine yrker

Et apropos til Gude-saken og mange liknende tilleggsdommer

I «Morgenbladet» nr. 138/52 finner vi til vår overraskelse en artikkel undertegnet O. H., som taler til den sunde fornuft. Vi tillater oss å gjengi den — ikke minst sett på bakgrunn av Norsk Presseforbunds kyniske beslutning på årets landsmøte:

Dommen er falt og Hans Gude, som ifølge politiet hadde lagt alle kort på bordet har fått sin straff.

Gude var før krigen kjent som en dyktig aksjemegler. Så kom okkupasjonen og han ble medlem av NS. — For dette måtte han stå til rette over for domstolene og ta sin straff.

Men som i så mange tilfelle ellers så også her. Da han ville gjenoppta sin tidligere virksomhet var døren stengt. Den faggruppe han tilhørte, aksjemeglerne, fant ham uverdig til å fortsette i yrket, en situasjon mange dømt er blitt stilt overfor den dagen de slapp ut av fengslet. Tilleggsdommen som forteller, at man er vraket av «arbeidskameratene».

For en mann med forsørgelsesbyrde, Gude har vistnok 6—8 barn, må det å bli utestengt fra det spesielle yrket man er utdannet i og kvalifisert for, blir det slaget som rammer hardt. For å skaffe seg inntekter ble han da fristet til å forsøke seg på en annen form for finansiell virksomhet, ulovlig formidling av fremmed valuta. Resultatet kjenner vi nå. En dømt som berøves sitt levebrød, rammes tungt. Men enda tyngre rammes kanskje den familiegruppen som er direkte avhengig av anklagede som forsørger.

Vi husker bitterheten mot tyskerne under okkupasjonen. Særlig sterk var den når myndighetene traff sine «tiltak» mot uskyldige pårørende av ham eller henne, som falt i unåde. Det utfordret i særlig grad rettferdighetsfølelsen og vårt krav til fair play.

Tilbake til tiltaket som satte Gude utenfor som aksjemegler. Uten sammenligning forevrig mener jeg at ved slike påtenkte aksjoner bør rettferdighetsfølelsen igjen få sjansen til å påvirke en uforsonlig holdning, — ikke av medlidenhet med anklagede, men til gunst for dem som rammes uforskyldt gjennom den dømt.

Selv om disse betraktninger spesielt skyldes den foreliggende sak, gjelder de selvsagt alle lignende tilfelle, hvor NS-folk er utestengt fra

sine yrker. Spørsmålet har jo vært behandlet i pressen tidligere, men Gundersen bør igjen gjøre det aktuelt. Da det angår alle, både dem som er satt utenfor og «oss andre», vil jeg derfor med Morgenbladet som formidler få rette følgende spørsmål til en fremtredende representant for hver av de to institusjoner hvis svar tør forutsettes å kunne påregne størst almen interesse, rettsvesenet og kirken:

Er det juridisk sett ikke lovstridig og finner man det moralsk og samfunnsmessig sett ikke klanderverdig at en anklaget, som ved en av våre domstoler ikke er fradømt adgang til sin tidligere virksomhet, ved privat (yrkesmessig) trufne tiltak for bestandig blir utestengt fra det yrke vedkommende har som levevei og er avhengig av?

At f. ekspl. en fremragende læge, en dyktig ingeniør eller en flink aksjemegler skal settes utenfor sine spesielle virkeområder, er vel neppe så innlysende? At de respektive yrkesgrupper eller samfunnet som helhet styrkes moralsk eller økonomisk ved at lægen f. eks. blir nattevakt, ingeniøren grøftegraver og aksjemegleren vel, lovbrøyer, er vel enda mindre innlysende? Selvsagt med all mulig respekt for de profesjonelle utøvere innen de to førstnevnte arbeidsområder.

Forfølgelsesens etterslett

Kjære «NS-mann»!

Ble du trått på samme liktær? — For du har sikkert misforstått den meg ukjente aktive medkjemper. Han ville si deg at du stikker av fra enhver NS-manns plikt til på en eller annen måte å medarbeide på vårt mål: sosial oppreisning. . .

Du skal selvfølgelig holde deg unnav de som prater repetisjoner i timevis. Det er ikke såne karer som kan ha noen utsikt til å få vasket landssvikstemplet av deg og dine.

Men din forargelse har forsvåvdt en adresse til vårt Forbund som har din sosiale gjenreisning som devise og som utrettelig arbeider mot det mål, tiltross for at du har det så forferdelig travelt at du ikke har tid til å yte ditt.

Det vil bli til Forbundet og ikke til pratmakeren du kommer styrtende for å heste din part, når tiden er inne til at Forbundet har utsikt til å kunne sikre deg den sosiale oppreisning som synlig er den ene-

«I en falsk sky av heltemot»

Og en hel verden stum av beundring

ORGANET FOR MILITÆRSAM BANDET i Bergen, «Folkehæren», er meget fritalende og er ikke engstelig for å fortelle historien om keiserens nye klær. Hvis vi tillot oss noe slikt, så ville det bli be-

Korea har tusener av millioner av, mens vi talte dem på to henders fingrer og likevel går rundt og soler oss i en falsk sky av heltemot. For det var nemlig i Korea fangeopprøret og fangeopprørene fortsetter

Og en hel verden stum av beundring

ORGANISATOR FOR NORDMØRSPØSTENS BANDET i Bergen, «Folkehæren», er meget fritalende og er ikke engstelig for å fortelle historien om keiserens nye klær. Vis vi tillot oss noe slikt, så ville det bli be-
svart med at slikt kan bare de fæ-
le nazistene tillate seg i ly av
trykkefriheten, men her skal De få
se hva bemeldte blad lar en leser
under pseudonymet «J'accuse» skr.:
«Hele verden er i dag imponert over
den heltemodige motstand som Grini-
fangene i Norge yter mot tyskerne.
Sist tirsdag måtte tyskerne rykke inn
i leiren med flammekastere og ma-
skingevær, men ledet av professor
N. N. og den heltemodige Odd Nan-
sen, gikk fangene på tyskerne og til-
føyde dem store tap.

En hel verden er stum av beund-
ring og det er uten tvil at denne ka-
rakterfasthet og nasjonalkjensle
mot barbarene, har tilført verden
ny styrke.

Nordmennene kan med god sam-
vittighet synge sin nasjonalsang «Ja,
vi elsker dette landet.»

Nå er det bare det ved historien,
at det ikke skjedde i Norge og vi skal
heller ikke bebreide fangerne for det.
Vi er ikke så modige. Og vi har ikke
en sånn kjærlighet til vår sak at vi
ofrer livet i håpless kamp. Kringkast-
ingen snakker om fanatisme, den gjør
sitt til å spytt på disse heltene som

Har tusener av millioner av,
mens vi talte dem på to hendes fing-
rer og likevel går rundt og soler oss
i en falsk sky av heltemot.
..For det var nemlig i Korea fange-
opprøret og fangeopprørene fortsetter
Ikke på Grini under okkupasjonen.
Hvis nordmennene ikke er helt av-
stumpet, ikke er blitt besmittet av
anglo-amerikansk herrefolkmentalitet
som anerkjenner prylestraffen i sine
grunnlover og som betrakter neve-
slaget som presentasjon, da må det
norske folk høylydt beundre de ko-
reanske fangene. Det gjør ondt å se,
at de bergenske avlsene ikke med et
ord yter anerkjennelsen.

Så langt ned er vi kommet. Så ser-
vile er vi blitt.

«J'accuse».

LEONARDO VYSHINSKI!

Det hendte på skolen. Læreren
spurte klassen: Hvor godt følger dere
med i det som skjer? La meg høre
om noen av dere vet hvilken stor
kunstner feires i år i anledning 500
årsdagen for hans fødsel. — Det var
bare en som rakte hånden i været og
læreren sa da: Bravo Petter, kan du
fortelle de andre hvem kunstneren
er? — Ja, sa Petter, det er altså Leo-
nardo Vyshinski

privilegium etter gjeldende lov.
Om domstolene ble foreslått at
man «forlater vår nåværende ord-
ning med lagrette (jury) som ute-
lukke, avgjør skyldspørsmålet,
og anbefaler overgang til store med
domsretter», behandlingen ville bli
enklere og raskere, forøvrig hen-
holdtes til hva foran er sagt i de al-
minnelige motiver.

«Saker som reises etter anordnin-
gen skal ikke kunne bringes inn for
lagmannsrett som første instans et-
ter reglene i straffeprosesslovens
§ 22. For å påskynde saksbehandlin-
gen foreslås det at rettslig forum-
dersøkelse ikke skal være nødvendig
for at en sak skal bringes inn for
lagmannsrett».

«Adgangen til anke og fornyet be-
handling foreslås begrenset ved
vidtgående regler om nødvendigheten
av samtykke fra Høyesteretts
kjæremålsutvalg».

Under «Forskjellige bestemmel-
ser» tas sikte på å påskynde istand-
bringelse av lovlige utvalg av doms-
menn og lagrettemenn. De midler-
tidige kommunestyrer ville få denne
oppgave idet det foreslås en sær-
skilt bestemmelse for å utelukke at
NS-medlemmer eller andre unasjo-
nale elementer blir tatt opp i utval-
gene».

Herom bestemmer kgl. resolusjon
av 24. mars 1944 om «Instruks for
fylkesmennene m. fl. . .» under II, 2
at medlemmer av styrer, råd og
nemnder skal «nytte alminnelig tillit
og ha vist en fast nasjonal holdning
under okkupasjonstiden». Forutset-
ningen var altså at domstolene skul-
le ha en politisk karakter, den til-
talte skulle alltid stå overfor mot-
standere. Håkon Meyer sier i «Et
annet syn» herom at:

«Samme hensyn ble selvfølgelig
tatt ved departementets oppnevnel-
se av fagdommere og dets sammen-
settning av den spesielle påtalemy-
ndighet».

blemenes dimensjoner.

Det skjebnesvangre punkt i tilstan-
den nå er motsetningen mellom folke-
rett for krig tillands og rettløsheten
ved krig tilsjøs: til lands skal den si-
vile befolknings liv og gods være fre-
det. Ved sjøkrig rettes angrepet tvert
om mot den sivile befolknings liv ved
utsultning, «blokade», og på gods
«kapring» av motpartens private bor-
geres skip og gods, tildels endog av
nøytrale staters skip. For motsetnin-
gen mellom folkerett under krig til-
lands og tilsjøs oppheves, er det liten
utsikt til internasjonal retts-ordning.
Problemet har i et halvt hundre år
vært min hovedoppgave med særlig
tanke på mine medborgeres liv og
vårt fedrelands stilling som suverene
stat. Hr. Noack forteller, at jeg er
bestemt av «abstrakte ideer», «frem-
med for det virkelige liv» og for mitt
«egget folk», der vil ikke bli fred i lan-
det før jeg fjernes» derimot kan jeg
«tas til inntekt for hans fedreland» og
kan «anvendes» der. Jeg ser ingen
grunn til å svare på denne galskap.
Jeg står ikke til tjeneste for noe an-
net land, har aldri gjort det. Jeg har
etter evne søkt å arbeide for hele men-
neskehetens kulturutvikling, derunder
også for mine slektninger i England,
— på begge mine foreldres sider stam-
mer jeg fra England, på ingen av dem
fra Tyskland. —

Den internasjonale situasjon er på-
virket av den omveltning som har
foregått ved det britiske verdensrikes
tilbakegang. Britisk politikk har, som
bekjent, i viktige henseender de siste
par tusen år vært hjemsoekt av andre
staters eller rasers røver-politikk:
Kelter, romere, germanere, nordmenn
danskere, normanner, spanjere, muli-
gens i sin tid også jøder. England har
vært i krig med en rekke stater, og
så med Holland, Russland, Irland,
U.S.A., Syd-Afrika. Krigen har ikke
alltid bare vært den ene parts skyld.
— Nederlag for England ville lett bli
mer skjebnevangert enn for noen

60 år

En i vide kretser kjent dame fru
Sigrid TINDBERG, Krokstadelva, fyl-
er den 17. juli 60 år. Fruen er is-
lenderinne av fødsel, men ble i meget
ung alder forlovet og gift med fisker
Martin Kyllingmæck fra Hamarøy i
Nordland. Bare noen og tjue år gam-
mel ble hun enke og satt da igjen
med 3 små barn og i trange kår. Som
den viljesterke, åndelig høyreiste kvin-
ne hun er, tok hun opp kampen for
sine og klarte det godt.

I 1920 inngikk hun ekteskap for
annen gang med inspektør Randor
Tindberg fra Gimsøy i Lofoten. Tind-
berg kjøpte gård i Svolvær og startet
der en alsidig agenturforretning.

Kort tid etter at NS var stiftet
meldte han seg inn i dette parti og 4.
mars 1941 ble han sammen med de
øvrige NS-medl. i Svolvær ført til Eng-
land hvor han var til sommeren 1945.
Våren 1949 flyttet Tindberg og fru-
en og deres 2 voksne barn til Krokstad-
elva i Nedre Eiker og bor nå der.

Fru Tindberg er en meget sympa-
tisk dame med et sjarmerende vesen,
gjestfri og elskverdig. Hun er sterkt
sosialt interessert. Hun var med fra
starten, da det i 1932 ble tatt opp ar-
beide for å skaffe Svolvær Alders-
hjem og nedla der et meget fortjenst-
fullt arbeide. Mange vil på hennes 60-
årsdag med takk minnes det hygge-
lige samvær i hennes velstelte hjem i
Svolvær.

På venners vegne ønsker jeg til-
lykke med dagen. R.L.

adresser i 1890 og 1897, Nobels hen-
sikt med hans fredspris, og det står
i dag på verdenspolitikens dagsorden
med en katastrofes trussel i reserve.

At hr Noacks innstilling er bestemt
av hans fedrelands skjebne til ensidig
nasjonalistisk synkverving kan for-
ståes og unnskyldes. Det unskylder
derimot ikke, at han ser bort fra en
norsk borgers følelser for sitt fedre-
land og sin oppgave etter det vidsyn
som vårt Storting viste i 1890 og 1897
Heller ikke, at han endog taler usann
het. Det arbeid jeg har overtatt for
den internasjonale vitenskapelige for-
ening «Sosial-Individualismen» stan-
ser ikke ved nasjonal-egoistiske for-
mål, men sikter på prinsipper som
kan avløse maktens rett med rettens
makt, — hva Stortingets nevnte ad-
ressers formål gikk ut på. Hele den nev-
te bevegelses formål er å virke for,
at sannhet og rettferdighet, sosialt og
internasjonalt «skal bli rettesnor for
retts-statene og mellom dem».

Det er meget forlangt at jeg skal
orientere en tysk dosent i historie om
hans fedrelands folkerettslige inter-
esser, — han får nøye seg med føl-
gende opplysninger: Grunnen til Tysk-
lands rolle i de to verdenskriger som
et lyspunkt for flere småstater er
den, at Tyskland er den eneste euro-
peiske stormakt som har arbeidet for
«havets frihet», d.v.s. folkerett til-
havs som tillands.

Allerede Fredrik den store utga i
1752 et stridsskrift mot England for
dets sjøkrigsprinsipper, hva Hugo
Grotius et hundre år før hadde gjort.
Tyskland har senere gjentagne gan-
ger prinsipielt sluttet seg til de nor-
diske staters politikk, deres vegnede
neutralitets-forbund. Det omslag i
stemningen som til dels har forekom-
met under de to verdenskrige, har
vært forvoldt ved vestmaktens pro-
vokasjoner, således som Churchills er
klæring den 11. 4. 1940 selv opplyser.
— Napoleon hevder fra St. Helena, at
motsetningen mellom folkerett for
landkrig og rettløsheten for sjøkrig
er en ulykke for de internasjonale for-
hold. U.S.A. har støttet det samme
syn på spørsmålet «havets frihet» i
1793, 1823, 1856, 1899, 1907. Beretti-
gelsen av Stortingets adresser 1890
og 1897 trenger neppe noen ytterli-
gere støtte enn henvisning til våre og
andre staters tap av borgere til sjøs
i kriger som ikke vedkom oss eller
dem. Etter den utvikling som flykun-
sten har nådd hittil og de prinsipper
som denne har oppstillet for luftrum-
mets ukrenkelighet, er også sjøkrigs-
rettsproblemet kommet under annet
synspunkt.

Det er sannsynlig at hele spørs-
målet vil falle bort fordi internasjonal
rettsorden avløser krigen.

Opinionens forbehold har til dels
hatt sin forklaring i vår skipsreder-
stands finansielle interesser. Men fi-
nansielle interesser gir større grunn-
lag for avhengighet enn for internas-
jonal jevnbyrlighet. Stortingets adr.
av 1890 og 1897 var ikke ledet av
profit-hensyn, men av kulturbevisst-
het. Der har senere forekommet av-
vikelser fra den innstilling, — de har
ikke manet vår politikk til å fortset-
te i deres por.

Denne tyske historikers bedømmel-
se av de problemer, som hans reflek-
sjoner skulle ta stilling til, har hver-
ken rukkit til å erkjenne Stortingets
forhold til spørsmålet om en verdens-
retts-orden eller til min samfølelse
med sine landsmenn og stilling til de
kultur-synspunkter som krenkes ved
den rådende tilstand. Han vet selv-
sagt, at en vitenskapsman og norsk
borger har rett og plikt til å hevde

Det har man tid til

Fikk i dag brev fra min sønn, som
er på eksersis. Han forteller bl.
a. at det er nektet slått-onnperm.
over «hele linjen». «Vi må stille to
ganger om dag med blankpussede
sko», sier han. DET har man tid
til. «Hvem skal marken pløye, og
hvem skal gresset slå, når alle ra-
ske drenge de må i krigen gå?»
Det må være tillatt å stille dette
spørsmålet, for «feriefolket» vil ial-
fall ikke gjøre noen slått-onn. Si-
den de tidligere militærnektene i
dag finner militærvesenet så bren-
nende nødvendig, så skulle man ha
ventet at de ordnet med utskrevet
onnehjelp. Men det våger de nep-
pe, for det kunne jo bli knurr bl.
de som skal på landet, og «ha det
deilig og se åssen bøndene arbeid-
der», og så er jordbruket nærmest
et overflødig yrke, hvis utøvere ba-
re går på de mektiges nåde. Det er
bra nok å drive militærøvelser —
men uten mat er helten ingenting.
Å vente at Gerhardsen og Torp
skal forstå slikt, det er vel å vente
for meget?

«Romsdalsposten», Kristiansund,
skrev høsten 1945 om jordbruket,
at en næringsvei som ikke lønner
seg, den er det klokest å nedlegge
— slutte med. Det var visdom, som
sa seks. Og en må ha lov til å tro
at «Romsdalsposten» folk levde
uhyre godt under okkupasjonen. —
Det er vel helst slik, at de, som
styrer, er slike som har hatt det
godt under okkupasjonen og der-
for har glemt hvor maten stam-
mer fra? Når vil bøndene slutte
med å slå seg ut for at «feriefol-
ket» skal ha det godt? Det vil ikke
hende, så lenge Norges Bondelag
tjener som lakei i «Folkets Hus».

Forat det ikke skal bli tatt «re-
presaller» mot min sønn, er jeg
nødt til å være anonym, og de jeg
har erfaring for at den såkalte bon-
deprekke ikke våger trykke noe,
som går makthaverne imot, så er
jeg nødt til å be «8. Mai» om å ta
inn ovenstående.

TILSKUER.

Hakekorset til ære og værdighet igjen

Den vesttyske forbundsregjering
skal ha nedsatt et særlig utvalg
som skal treffe bestemmelse om, hvor
vidt de tyske soldater skal ha rett
til å bære de dekorasjoner som de
har ervervet seg i de to verdenskrig-
er. Utvalget skal også drøfte om sol-
datene skal kunne bære hakekorsde-
korasjoner på uniformene eller om de
bare skal bære ordensbåndene. Den
endelige avgjørelse ligger hos presi-
dent Heuss, som allerede i prinsippet
har erklært seg for tilhenger av at
soldatene får lov til å bære sine de-
korasjoner.

sannhet utsløret, uten hensyn til om
det er opportunt. Hvis hans politiske
interesse setter skranker for hans
bestrebelses i så måte, måtte det væ-
re en nærliggende utvei for ham å be-
vilge seg rett til å tie: jeg står ham
ikke til regnskap.

Herman Harris Aall.

advise og som urettelig arbeider
mot det mål, tiltross for at du har
det så forferdelig travelt at du ikke
har tid til å yte ditt.

Det vil bli til Forbundet og ikke
til pratmakeren du kommer styrtet
de for å heste din part, når tiden
er inne til at Forbundet har utsikt
til å kunne sikre deg den sosiale
oppreisning som synlig er den ene-
ste ønskværdige for deg, din mam-
mon. Du er her i pakt med beste
demokratiske oppskrift.

I NS's og Forbundets terminolo-
gi betyr sosial oppreisning først og
fremst at landssvikerstemplett skal
bort, våre fingeravtrykk skal ut av
forbryteralbumet, alle oss fratatte
rettigheter, såvel de som «retten»
berøvet oss som de utenrettslige
berøvede, skal gis oss tilbake.

Derneft kommer i annen rekke
den økonomiske gjenreisning, til
denne er det i mange tilfeller nød-
vendig at de rettigheter som hører
med under den sosiale oppreisning
er i behold igjen.

Da du har det så forferdelig tra-
velt og arbeider på spreng søndag
og hverdag, skal jeg ikke plage deg
emr. Bare en ting: Vil du ved høve
være så vennlig å spørre han som
lånte deg «8. Mai» om han har be-
talt sin kontingent. Arntzen får
grå hår over de mange skulkere.

Med vennlig hilsen
ARNE BERGSVIK, Kapp.

Stalins landsmann som pave?

Med kardinal von Faulhabers død
er antallet av kardinaler redusert til
46 — d.v.s. at det er 34 tomme plas-
ser. Av de 46 er 16 italienere, og de
fleste av dem er så gamle at de van-
skelig vil kunne kåres til pave i til-
felle av Pius XII's snarlige død. Hvis
paven dør, før en rekke nye kardina-
ler blir utpekt, er det for første gang
siden 1923 en mulighet for at en ikke-
italiener blir overhode for den katol-
ske kirke. Den kandidat, som opp-
merksomheten er henvendt på i Rom,
er den 57 årige kardinal Agagianian
fr. den katolske kirke i Armenien.
Han er født i den samme del av Kau-
kasus som Stalin og har likesom geor-
gieren gått på presteseminarium i
Tiflis — dog ikke det samme. Mens
Stalin studerte ved det ortodokse se-
minarium, gikk Agagianian på det
katolske.

«I Norge, hvor man med megen en-
sidighet gir Danmark skylden for
fire hundrede års avhengighet, skulle
man studere sin historie og omadres-
sere regningen til Rom. Ikke mishand-
ling fra et nabofolks side, men en
indre forkvakling, påført av en fjer-
nere, vesensfremmed kultur, var års-
saken til den dype hemning i Norge
gjennom så langt et tidsrom. Hvilken
forvandling i nordisk karakter kri-
stendommen tidlig førte med seg kan
man danne seg en forestilling om f.
eks. ved å sammenlikne Egils og Sver-
res saga. En tilbakevendende til eget
vesen, en forfriskning som kan ledes
tilbake til sagaen, hevede svakheten
i Norge, sagaånd og sagamennesker
var bevart der, menn som Bjørnson
gjenga i bevisst tilknytning til sagaen
Norge norsk sinn og norsk selvsten-
dighet.»

Johs. V. Jensen i Innledning
til «De islandske sagaer» ut-
gitt på dansk 1930.

Nordmørspostens Trykkeri